

EESTI PÄEVA- LEHT

ESTNISKÄ DAGBLADET

Kolmapäeval, 10. okt. 1973

Nr. 78 (3866)

15. aastakäik

MULJEID EESTIST:

Igatsetakse läände Venelaste sissevool aga ei kahane . . .

— Ilus linn aga liiga palju eestlasi, ütlevad vene turistid, kes massiliselt Eestit külastavad, kuigi faktiliselt venelasi on Tallinnas juba pikemat aega rohkem kui eestlasi endid. Venelaste tohutu sissetung on eestlastele väga valusaks küsimuseks ja kibestunudult üteldakse: "Tallinnas ei jõuta nii palju zhitada, kui rongid venelasi juurde toovad", ütleb üks välismaalane oma muljetest praeguses Eestis Eesti Päevalehele.

Narva ja Kohtla-Järve on peaaegu täielikult venelikud, palju on venelasi ka Haapsalus, kuid Viljandi on millegipärast jäänud "eestlaste linnaks". Pärnu elanikkond muutub igal suvel kolmakordseks suvitajate-puhkajate tõttu N. Venemaalit.

Kõndisin ise kilomeetri pikusest rannaliival sel suvel, ilam et ma oleks kuulnud eesti keelt, suvitajatid on ju venelased. Eestlased ütlevad, et Eestis on neljarealine liiklus ainult Narva sillal: kolm rida tulevad Venemaalt Eestisse ja ainult üks rida Eestist Venemaale.

Praegu siiski ei ole lubatud kolida Tallinna elama, kui selles juba enne reisi pole määratud "elamispinda", mida antakse ainult spetsialistidele, keda ootab töökohat ees. Kuid siis tuleb Moskvast mõni tänavakoristaja, kes on ühendatud spet-

Järg lk. 7

Tänavusuvisest Eestist. Vasakul tänavapilt Pärnust Lydia Koidula nimelise teatrimaja juurest. Paremal inimesed Paides, kes seisavad jättise järjekorras.

Egiptus ja Süüria ründasid Iisraeli Kahe-frondi sõda

Laupäeva pärastlõunal puhkes Lähis-Idas uus vaenutegevus suuremas skaalas Iisraeli ja Egiptus-Süüria vahel. Mõlema araabia riigi atakk tuli Iisraeli suurimal pühäl, leppe- ja andestuspühäl, mil kogu Iisrael sõna tõsisemates mõttes on "normaalsest elust" välja lülitatud. Valitseb täielik vaikus ja enamuse rahvast pühendab end usuliste tseremooniatele. Rünna tulid seetõttu vähemalt tsiviil-lanikkonnale shokina, kuigi sõjaliselt ringkonnad kaitseminister Moshe Dayaniga eesotsas väidavad, et seda oli oodata.

Dayan toonitab, et Iisrael oleks võinud esimesena anda hooletule mõlemale atakeerivale poolele, kuna Süüria ja Egiptuse vägede koondamised olid nähtavad ja teada. Kuid sel juhul oleks maailmale taas jäänud mulje, et Iisrael on mingisugune agressor, sõnas kindral Dayan.

Rünna osatähtsust võtavad araabia riigid margivad omalt poolt, et vaenutegevust alustas Iisrael. Tegemist olevat jämeda provokatsiooniga, kus Iisraeli õhujõud tungisid kallale kanalitoonis paiknevatele linnadele. Egiptusel ei jäänud muud üle kui tagasi lüüa, ütles Kairo.

Igal juhul õnnestus Egiptusel luua sillapead kanalitooni idapoolsele osale. Pioneeritõrjused ehitati üle Suessi kanali umbes 11 silda ja toimetati Süüria ala-

le suurel hulgal soomusüksuseid ja vägesid. Samal ajal võitsid maad ka süüria üksused Golani kõrgustikel.

Iisraeli mõistagi teostas tavalise mobilisatsiooni ja pühapäeval õnnestus Iisraelil Süüria sillapead enamvähem riivitada. Õhus on Iisrael olnud algselt peale ülekäalus ja Iisraeli atakklennuikid on hävitanud suurel hulgal Egiptuse sõjalist materjali mõlemal pool kanalit ja purustanud ka üle kanali ehitatud pontonsildu.

Välisvaatlejad imestavad, miks Egiptuse õhujõud on olnud niivõrd passiivsed — egiptlaste

Mig-tiibist lennukeid pole peaaegu olnudki tegevuses. Oletatakse, et egiptlased hoiavad oma lennukeid sisemaa kaitseks. Kuid Iisraelilased on atakeerinud mitmeid õhujõudude baase läänepool Suessi ja vastupanu on olnud tühi.

Oletuste kohaselt on Egiptus saatnud üle kanali umbes 400 tanki, Süüria umbes 800. Iisraeli sõjaline juhtkond märgib, et ka seekordne vaenutegevus lihtsalt peab lõppema Iisraeli võiduga. Esiteks on Iisraeli sõjaline jõud araablaste omast kvaliteetilt parem. Ja teiseks on tegemist võitlusega elu ja surma peale.

Konfliktis on USA ja N. Liit passiivsed, kuigi tegemist on vaenutegevusega riikide vahel, kelle varustus pärineb mõlemalt supervõimult. Suurpoliti-

Järg lk. 7

Vähemuste kultuuri sümposioon

Invandrarutredningen — riigipäevakomisjon, mis loodi 1968 — kavatses kevadeks 1974 esitada oma peatsetpanekud vähemusrühvaste ja sisse-rändajate poliitika korralduseks. Olulise osa neis ettepanekuis moodustavad kultuuriküsimused ning arvamised, kuid neid lahendada.

Kuuldavasti ei ole Invandrarutredningen momendil veel konkreetsete kavade juurde jõudnud. Teatud eeltööks on komisjoni poolt sümposiooni korraldamine, mille kaudu ning koos vähemuste ja sisse-rändanute esindajatega püütakse hankida lähemat informatsiooni kultuurilise seisundi kohta ja viiside üle, kuidas teostada riikliku abi andmist kõnesoleva rahvastikuosa kultuurilisele tegevusele.

Sümposioon "Sisserändanute kultuuriline seisund" toimub Invandrarutredningi (IU) korraldusel 17.–18. oktoobril Ljusteri, Stockholmis saarestikus. Sellest on uurimiskomisjon kutsunud osa võtma ligi 40 isikut.

Kutsutute hulgas on eesti rahvusgrupp esindatud 3 esindajaga: 1 Esindusest, 1 Komiteest ja isiklikul alusel Esinduse

saadik Andres Küng. Läti rahvusgrupist on kutsutud ainult dr. Bruno Kalnins, isiklikul alusel.

Sümposiooni avab IU esimees, end. Tööturvalituse peadirektor bertil Olsson ja sellest võtavad osa ka uurimiskomisjoni liikmed: Hugo Bengtsson ja Bengt Fagerlund (s), Ingrid Diesen (m) Lennart Mattson (cp), Rolf Wirtén ja Tööturvalituse poolt byråchef Ove Jönsson.

Esindatud on ka komisjoni töösse lülitatud ekspertsid, eesotsas peadirektor Kjell Öbergiga Sisserännuvallitusest ning sekretariaat, kuhu kuuluvad Jonas Widgren, Alur Reinans, Stig Lundström, Arne Schödlström ja Sulo Huovinen.

Sümposiooni töö toimub grupitöö vormis, mille tulemused võetakse kokku üldpleenimil.

EESTI MAJA
WALLING. 34-1

Perenaine: 21 81 34

Majavanem: 11 47 77

EPL PEREKOND

Kolmapäeval, 10. okt. 1973

Rootsi abielumisstatistika näitab selle ürgvana ühiskondliku institutsiooni allakäiku. Mis ei tähenda sugupoole kooselu lõppemist, vaid ainult uusi vorme, mida peetakse "moodsateks", kuigi niinimetatud vabaabielu on kõigil aegadel eksisteerinud.

Kui otsida põhjust, siis leidub neid mitmeid. Kõigepealt on tekkinud põhjendatud arvamine, et majanduslikult on kasulik abieluvormi kooselust mitte kasutada ja siin on süüdi valitsusvõimu aastatepikkune poliitika, mille majanduslikud efektid maksumisel, toetuste jagamisel jne. kipuvad kujunema abielulistele ebasoodsateks, kui mitte diskrimineerivateks.

Üks nendest nähetest, n.n. koosmaksumine, on viimasel aastatel likvideeritud, kuid järele on jäänud rohkem mudoliseid efektid. Näit. on tavalline, et õppiv noorsugu väldib abieluvormi kooselust, kuna see paljudele kujuneb majanduslikult vägagi ebasoodsaks, eriti aga siis, kui üks pooltest on palgaline.

Kahtlemata avaldab oma mõju ka vasakäärmuslik propaganda, milline loeb abielu "aegunud" vormiks ja soovib selle asemel kollektiivseid kooseluvorme suure seksuaalse vabadusega. See on kajastus nendest ideedest, mis pärast Esimest maailmasõda leidsid kehtestamist N. Venemaal ja viisid selle ühiskonna ni suurde ummikusse, et praeguses kommunistlikus N. Liidus on abieluinstitutsioon mitmeti tugevam kui lään.

Tuleb meelde pida, et näit. Ukraina liiduvabariigi kaheksa aastat kestnud abielu oli vaid väga kogu elama asuda, lahutuseks loeti lihtsalt ühe poole äärmekut. Nende kunagi registreeritud kandmata "arajalutamise" juriidilised järeldused laste, ühisvaba jne. osas kujunesid nõukogude režiimile ülepääkaivaks.

Kuigi siin Rootsis on viimase aja seadusandlus paremini hoolitsemas mitteabieluliste laste ja üksikute vanemate eest, ei ole ka siin vabaabielude juriidilised varjuküljed kaugeleli kadunud. Alles paari päeva eest hoiatas abielu ja kooselu käsitlevas diskussioonis advokaat Silber-

ski kooselu alustamise eest ilma ühegi kontraktita, mis ette näeks ka kooselu lõpetamise tulemused.

Advokaat leidis, et ainult osaliselt on Rootsis praegu kasulik mitte abielu, vaid vabas osas on aga abielu palju kindlam ja kasulik institutsioon kontrahentidele. Tihti liialdatakse abielumise hoidumise majanduslike eeliseid — Silberski arvamus koguni, et vastavas debatis ei vasta 80 protsenti tõele, kui lähemalt asja vaadata.

Kolmas põhjus abielu vähenemisele on ühiskonna üldine areng. Inglise tuntud sotsioloog Michael Young ja Peter Willmot avaldasid äsja uurimuse inglise ühiskonna perekonna arengust (The Symmetrical Family), milles nad jagavad arengu kolme ajastuse: perekond enne tööstusühiskonna tekkimist (kus kogu perekond aitas kaasa ülalpidamisele, näit. põllumajanduses), perekond tööstusühiskonnas (kus mees teenis raha ja naine hoolitses laste ning kodu eest) ja praegune raali-ajastu (kus mees ja naine mõlemad töötavad ja jagavad ülesandeid ka kodus).

Jaotus passib kahtlemata ka Rootsi, milline maa kahtlemata on "amerikaniseerumises" ees Inglismaast ja ühiskondlikult seega arenevas puhtakujuliseks "raaliühiskonnaks", kus n.n. heaolu huvid nõuavad mõlema abielupoole täit tööpanust väljaspool kodu (et endale lubada heaolusse kuuluvaid staatuseümboleid) ja kus eriti rõhutatakse "ühelvõrdsust" ka kodusel poolel.

Selle arengu tulemuseks on koduse kasvatusel minimaalseerimine, laste ja vanemate üksteisest kaugenemine, ühiskonna vabalehestamise vajaduse kasvamine, distsipliini kängumine ja ilmselt ka kriminaalteede kasvamine noorsoo hulgas. Järelikult on "heaolu" ka oma tugevaid miinuskülged, mis omakorda arendavad lastest hoidumist, sest need on tihtilad ja seksuaalteede loomulikkuse viimist "hõbustuste ja nautimise-ajaviitumise" vääritusse rubriiki.

Ei ole siis imestada, kui aastakümneid n.n. kultuuriline valdus keerleb tolle viimase seksuaalteede väljale kõrvaldamise ümber — preventiivvahendid, abordiavandus — või siis meelelise nautimistehnika viimistlemise ümber (vastavate vältimatute nõuandeveergudega ajakirjanduses ja rõveduse, "porri", ohjeldamatu vabakandmisega).

Kui vanasti teel olev laps sageli andis tõuke abielu vormistamiseks, siis hoiavad probleemid ära p-illid ja kui need ei aita, võimalus vabaks abordiks. Ja ka siis kui laps sünnib, on ta asend parem kui vanas ühiskonnas, sest väljaspool abielu sündmist enam ei taunita, emale antakse vajalikku toetust ja bioloogiline isa kantakse kirja-desse.

Muidugi ei anna kõik see aga sündinule vajaliku kindust. Seda annab siiski abielu.

Rootsis on koostamisel uus abieluseadus, mille eesmärgiks ei ole mitte niivõrd abielu-institutsiooni kindistamine kui mitte-abieluliste elumise juriidiliste puuduste kõrvaldamine. Kriitikut on ühtlasi, et Rootsi ei vabab sellega end välja Põhja-

VÄLISKOMMENTAAR HÄÄL KANADAST

Eesti Päevaleht märkis hiljuti Kanada endise peaministri John Diefenbakeri sõnavõttu parlamendis, milles ta käsitles inimeste tagakiusamist Nõukogude Liidus ja tegi ühtlasi ettepaneku avaliku protesti avaldamiseks Nõukogude valitsusele.

Oma sõnavõttus tõstis Diefenbaker esle ka Balti ja ukraina rahvaste rõhumist N. Liidus, mis käib rõõbiti hulgaliste kirjanike, haritlaste ja muude teistimõttejate tagakiusamisega, kellele süü seltsab ainult selles, et nad nõuavad sõna- ja mõttevabadust.

Diefenbakeri ettepanek avaliku protesti avaldamiseks võis jõustu-d ainult juhul, kui kogu parlament selle heaks kiidab. Kuna mõned parlamendi liikmed olid vastu, siis määras see ka ettepaneku saatuse.

Kas seekordne ebaõnnestumine suudab kanada konservatiivide parteijuhil ja endise peaministri võitlust ühiskonna ja ebaõigluse vastu N. Liidus nõrgendada, on siiski küsitav. John Diefenbakeri vaated ja tegevused on mitte ainult asjalikud ja kindlad, vaid ka kauaaegsetele kogemustele rajatud.

Ta ise on nelist mitmel puhul avalikult aru andnud, nagu teadest on selgunud. Viimati võitis ta kõige kohta pikemaalt sõna 25. juunil 1972 oma sõnavõttus mitmetelkümne tuhande ukrainlase kokkutulekul Torontos.

Kõne teks toodi ära Rahvaste antibolshevistliku bloki häälekandja AEN-Correspondence juuli-augusti numbris samal aastal.

Ma ühinen protestiga ühiskonna ja ebaõigluse vastu, mida N. Liit rikendab Ukraina, Balti riikide ja teiste rahvaste vastu raadeesriide taga, ütles Diefenbaker. Kuriteod, mis seal toimuvad, kaasaarvatud kurikulaad lastuskohtud teistimõttevate kirjanikele haritlaste vastu peavad täielikult paljastatama oma kõiges julmas ebaõigluses.

Meeleväldsed vahistamised, salajased kohtumõistmised, deporteerimised, sõna-, mõtte- ja sõnamõistmised ning üsulisel vabaduse keelustamine, samuti kui kooseluvabaduse ärakeelamine ei saa olla lubatavad.

Nõukogude põhiseaduses antakse rohkelt lubadusi oma rahva vabaduse kindlustamiseks, nende elluviimise (tagaks põhiliselt inimõigusi elanikkonnale. On iseenäest traagiline, et need õigused pole tegelikult

ellu viidud. Kõik on tühipaljas deklaratsioon. Mõne viimase aasta jooksul on isegi käiku läinud uusi tagakiusamislaine haritlaste vastu. On ilmne, et Stalini rõhumise tehnika on taastamisele võetud. Kannatajateks selle ell on lugematuid kümneid miljonid vabadustarmastavaid inimesi, kes on langenud kommunistliku diktatuuri alla.

Nõukogud ise ülistavad oma põhiseadust kui kõige demokraatlikumat maailmas. Nad ühustavad ka sellega, et N. Liit on alla kirjutanud inimõiguste üldisele deklaratsioonile, aga salapoliitisel on seal töös. Vangistatakse haritlasi, kes on sõندانud osutada sellele, mida tehakse vastupidiselt põhiseadusele ja UNO inimõiguste deklaratsioonile.

Nõnda on kujunenud olukord, kus isegi põhiseaduse tsiteerimine N. Liidus loetakse ametlikult kuriteoks, mida nüheldakse mitmeaastase vangistusega ja mõnikord deporteerimisega Siberisse.

Mida peaks tegema? küsib Diefenbaker ja vastab protesteerimise vajaduse rõhutamisega. Kogu maailmale teadmiseks tuleb paljastada kõiki fakte rahvaste rõhumisest Ukrainas, Balti riikides ja muudes lrestatud maades ja enesemääratamisõiguse keelamisest

Mõrvaplaan shahhi vastu

Iraanis on arreteeritud vähemalt 15 inksit, keda süüdistatakse mõrvaplaanis shahhi vastu. Atentaatoritel oli peale selle kavas rõvida shahhi abikaasat Farah Diba ja noort kroonprintsit.

Iraani julgeolekuvõimud märgivad, et atentaat oleks toimne pandud järgmisel kuul ühel ilmfestivallil, mida shahh pidi kolastama. Shahh pidi mõrvatama filmikaamerasse peidetud relvaga, misjärele üldist segadust ära kasutades pidi rõvõtama Farah Diba ja kroonprints.

Seejärele oli atentaatoritel kavas nõuda Iraani valitsuselt teatud summasid ja poliitvangide vabastamist. Kui see poleks õnnestunud, oleks ka Farah Diba ja kroonprints mõrvatud.

Iraanis märgitakse, et arreteeritud kuuluvad vasakpoolsetesse rühmitustesse ja tõenäoliselt on nad oma väljaõppe saanud Iraakis. (JA).

Saving lektor SJH-s?

Stockholms Journalisthögskola (SJH) vajab 1. jaanuarist korralist õppejõudu — lektorit zhurnalistikas.

Rektor Lars Furhoff on kuue kandidaadi hulgas välja valinud TV-ajakirjaniku Jan Bonnevier'i. Üliõpilaskond on aga tema vastu ja omakorda ettepaneku leinud, et lektori kohale kutsutaks OBS-saate toimetaja Jaak Saving ringhäälingu Malmö-toimetusest. Üliõpilased on hoolega uurinud kandidaatide teenistuskirju ja seadnud tiies võrdleva tabeli ülikooli teadetatavile.

Ja senini ühtlustatud abieluseadusandlusest.

Naabermaades on samuti vajadus abielu- ja perekonnaseaduste ajakohastamiseks, kuid palistab, et seal soovitakse tugevdada, mitte nõrgendada abieluvormi, kui ühiskonna traditsiooniliselt tugevalmal alustala.

KLA

netle, kuigi see õigus on esikohal Liitunud Rahvaste põnikirjas, millele N. Liit on alla kirjutanud. Kanada, USA ja kõik ilma rahvad peaksid avalikult osutama ebaõiglusele, mis kehtib N. Liidus.

Tuleb hukka mõista see kahekeelsus, millega N. Liit südistab teisi riike kolonialismis, ise aga keelab enesemääratamisõigust rahvastele tema ülemvõimu all. Miks ei peaks Vene toore jõuga ülalpeetav kolonialism väärirna Liitunud Rahvaste Organisatsioonis samasugust tähelepanu nagu ebaõiglusest maailmas muudes osades?

Autor märkis lõpuks, et UNO kull teinud usna palju rahu heaks, aga viimastel aastatel on olnud ka tundenärke, mis vihjavad ohtlikele nõrkustele, kus üheks tähtsaks osaks on ikestatud rahvaste probleem.

Hääl Kanadast ühannia ja ebaõigluse vastu N. Liidus vajab aga nähtavasti veelgi aega selleks, et vabas maailmas lalemat vastustaja leida.

A.K.

Willi Stoph DDR juhiks

Ida-Saksa valitsusjuht Willi Stoph valiti uueks DDR-i riigjuhiks, s.t. Walter Ulbrichti järglasena. Vastava ettepaneku tegi sotsialistliku ühtsuspartei (kommunistliku partei) keskkomitee ja vastuhääli ei esinenud.

Stoph on olnud DDR valitsusjuht üheksa aastat. Tema uueks ametlikuks tiitlikuks on riiginõukogu esimees.

Teda on kogu aeg peetud Ulbrichti järeltulijaks, kuna ta üheksa aastat oli ka Ulbrichti lähim asendaja. Vastajal Berliinis pendiavad, et Stoph on valitsusjuhina olnud töökas ja energiline. Ta on absoluutselt lojaalne parteile, kuid eriti võimuaueks teda ei peeta.

Uueks valitsusjuhiks valiti Horst Sindermann, kes enne seda oli valitsusjuhi abi. (JA).

Martin Sutt, kes iseseisvuse algastatel oli lavadekoraatoriks Pärnu Endlas, samuti väljandis ja Valgas, tähtis Florida os 80-a sünnipäeva. Ta asus USA-sse a. 1924, õppides Columbia ülikooli kunstiala, hiljem asudes tegevusse maaleristina.

Eeltööd K. Pätsi juubeli märkimiseks

Göteborg (EPL) — Eesti Põhimeeste Kogude Rootsi Esinduse koosolekul Munkelbäckis seitskondlikes ruumides, Göteborgis, Mhiklilpäeval, 29. sept. 1973, oli päevakorras K Pätsi 100. a. sünni 23. veebr. 1974 väärikaks vormes mälestamise teostamise küsimus. Tõenäoliselt otimaks see Göteborgi Eesti Majas. Göteborgi Põlimeeste Kogu ja selle aktsiooniga ühinevate kohapealsete organisatsioonide ühislokorraalduel. EPK Rootsi Esinduse moraalisel toetusel ja kaitsel. Seni ettevalmistavas järeas on arvukalt L-Rootsi organisatsioonide suhtunud kavastatuse väga positiivselt.

EPK vaba maailma haarava kongressi eeltööd kulgevad sujuvalt. Kongress toimub Sihtasutus Koitjärve maa-alal ja ruumides 29. juunil 1974.

Organisatsioonide esindajad on kõnelustes rõhutanud ja allakirjastanud et. Päts andis oma parima Eesti ja eesti rahvale, mele kohus on lunastada auvõlga.

Päts oli tsaari võimu ja kommunistide diktatuuri vanglaks. Ta oli põgenik, nagu mele jatkuvalt. 1918 Saksa okupatsiooni võimude poolt jälle vangistatu.

Vanglast vabanedes asus ta ot-

sekohe täie energiaga eesti rahva vabaduse ja iseseisvuse eest võitlusesse. Päts teenis eesti rahvast nii kaua, kuni eesti rahvale vaenu-lik Nõukogude Liit okupeeris Eesti Vabariigi territooriumi ja küüditas Pätsiga eeslinnas mele Vabariigi juhtivad isiksused, mele tänaseni hämaruses kaetusega.

Kaasmaalased! Koondame oma ühisjuhu ja panuse Eesti uueaastas ajaloos sügavalt jälgi jäva riigimehe ja mele vabaduse ideaali eest võitlemu Eesti Vabariigi presidendi Pätsi 100-a. sünnipäeva valkses mälestamise koosviibimisele. Kujume mees kokku-leidud 23. veebr. 1974, mele rahva põhilist õigust rõhutatavaks manifestatsiooni riiklikule iseseisvusele.

Koosviibimise kava lõplik vormistamine loomub sele aktsiooniga ühinevate organisatsioonide soovve ülmaluste pilres arvestades. Oleks ülmalt soovitat, et sele etteviimisele liituda soovivad organisatsioonid, Lääne-Rootsist ja muuajalt, juua nõud kuli hiljemalt 15. nov teatakse: Runt Paglaga te. Hagavägen 12, 441 00 Alingsås te. 0322/174 54 või Elmar Ahlast, Lövmändsagatan 3, 4 tr. 41512, et kohapeal ettevalmistajate korraldajate tööd kergendada.

EESTI PÄEVALEHT

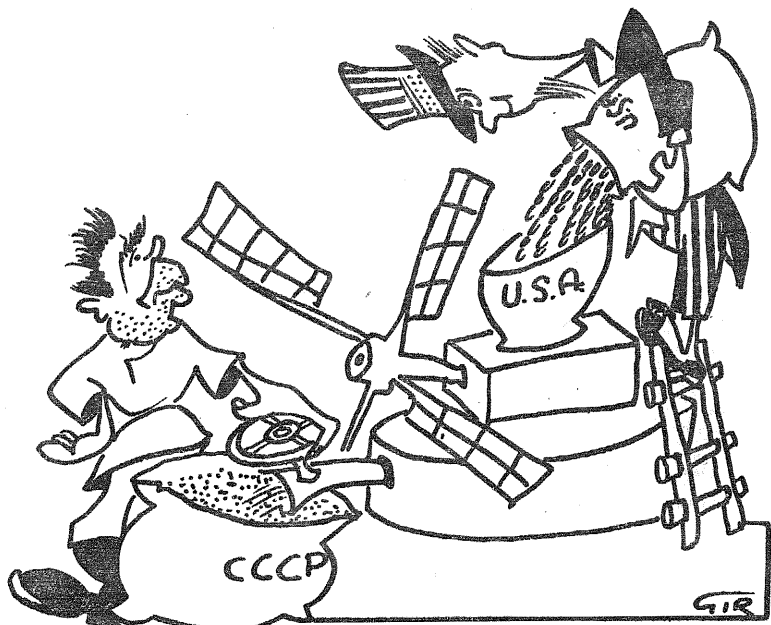
Eestiska Dagbladet
Peatoimetaja Jühan Kokia
Vastutav väljaandja
(ansv. utg.)
Arvi Moor

Toimetust ja talitust:
EESTI MAJAS Stockholmis:
Wallingatan 32, 1 tr.
Postiaddress: Box 667
101 29 Stockholm 1
Telefon 21 84 46

Toimetaja Eeskilustena Jüri Asa
Aadr. Eesti Päevaleht, Box 120,
331 02 Eeskilustena, tel. 016/14 77 72
Tellimispösti giro nr. 15 67 70-0
Kuulutussarvete postgiro 60 59 00-0,
Eesti Päevaleht Förlags AB,
Stockholm

Tellimishinnad:
Aasta kr. 158-
Termin (4 kuud) kr. 57-
Kuu kr. 16-
Väljaandja EESTI PÄEVALEHT
FÖRLAGS AB

Trükkija: Eeskilustena-Kurirens
Tryckeri AB Eeskilustena 1973

Brezhnev: Kui kõik kolhoosid-sovhoosid kokku arvata, on meie teraviljasaaik olnud suurepärase.

Mida ma tean Eestist? Vastab rootsi nooruk kes asjast huvitus

Ligemale 30 aastat on meie organisatsioonid püüdnud valgustada Eesti rahvuspoliitilisi probleeme Lääne maailmale, eriti asukohamaades. Palju on kulutatud idealismil, energiat ja -raha. Tagajärjed üsnagi tagasihoidlikud. Võtame kas või näiteks Rootsi. Kui palju teab tavaline rootslane, n.ä. mees-naise tänavalt Eestist praegusest olukorrast, veel vähem aga sellest, kuis tekkis Balti riikide, nende hulgas ka Eesti, praegune poliitiline staatus. Milles viga? Arvame ju, et oleme küllaltki "segitustööd" teinud. Kas ei ole viga vast selles, et meie vanema põlve rahvuspoliitiline "segitustöö" on olnud ühekülgne: oleme vaid igati oma temperamenti kohaselt kirunud seda korda ja selle korra ja võimu esindajaid, kes meie kodumaad praegu valitsevad. On aga nii, et kui kedagi-midagi ütlema kiidetakse või laidetakse, tekib kuulajas alati väike kahtlus.

Oeldakse, et keegi pole nii hää ega nii halb kui ta kuulsus. Rahulik, asjalik, faktidega tõestatud segitustöö on seega ainuke usaldusväärne Vast on selles viga. Igasugused memorandumid ja manifestatsioonid on tihti nii raskelt sõnastatud, et neist üks tavaline inimene huvitunud oleks.

Et nendele memorandumitele on tulnud vastuseid, kaastundeavaldusi ja lubadusi, on ju enamasti vaid tavaline poliitilis-diplomaatiline etikett tähtsime, mõistab igaüks. Nüüd korraga on aga midagi sündinud: on tekkinud huvi Baltimaade vastu, Eesti nimigi on hakanud liikuma erksamate rootslaste suus, ka noorte hulgas. Põhjused: noorelt eesti ajakirjanikult, kelle nimi tuntud raadio ja TV kaudu ka rootslasile, on ilmunud kaks raamatut.

Tänu eriti Andres Küngi teisele raamatule "Vad händer i Baltikum?" on märgata rootslaste seas huvi Balti rahvaste vastu, mis avaldub kas või näiteks selles, et näit. Halmstadti linnaraamatukogus, kus ma töötan on nüüdmine ülainimetatud raamatu järele väga elav. Kuid märgatavat huvi on näha ka teiste Baltikum käsitavate raamatute kohta. Eriti huvitav on, et üks rootsi noor valis oma gümnaasiumilõputöös klassi eritöö teemaks Eesti (muide-palju omale emalt ümberpäringinud Andres Küngi raamatut). Ta nimel on Andres Mattsson. Halmstadti Sannarpi gümnaasiumi mõeldud kevadine lõpetaja. Ta valis oma n.ä. teemastuudiumiks Eesti.

Ta on perekonnast, kus tuntakse huvi Balti rahvaste vastu, eriti eestlaste vastu, kuna perekonnal on mitmeid kontakte eestlastega. Abistades Andersi materjalide hankimisel, palusin teda hiljem, et ta vastaks mõningale küsimustele oma töö kohta.

Hiljuti oli mul võimalus kohata Andersit isiklikult. Palusin teda lähemalt jutustada tööst Eesti kohta ja ta jutustas. Sinu kodumaa ajalugu on väga huvitav. Olin loomulikult sunnitud püüda selle käsitust. Mul on tekkinud suur huvi Eesti ja Baltikum vastu ja ma jätkan selle aja ajaloost ümrit. Kõige enam huvitavad mind 20. sajandi sündmused. Muu töö Eesti kohta oli m. teemastuudium ajaloo. Viimasele semestril gümnaasiumi lõpuksilises tegelemise peamiselt sellega. Need tuleb teha kaks: ühiskondlik-ajalooline ja kultuuriajalooline. Eesmärgiks on jälgida üht sündmust, ideoloogiat või rahvust terve ajaloo vältel.

Aine valik on vaba. Mina näiteks asetasin pearrõhu Eesti ajaloole sel ajal, puudutades vaid väga põgusalt vanemat ajalugu.

Miks ma valisin Eesti, ei tea üldi isegi. Mõtlesin võibolla, et see maa on nagu unustatud ja ainukesed korrad, mil sellest kõneldakse, on siis kui mõni suurriik on seda valutama. Teadsin vaid, et Eesti on kunagi kuulunud Rootsile ja et ta praegu on üks N. Liidu osariikidest. Teadsin ka seda, et Eesti enam-vähem sunniviisil on liidnud N. Liiduga Teise Maailmasõja alguses. Seevastu aga ma ei teadnud, et sõja ajal oli Eesti okupeeritud natsistlik Saksaama. Samuti olin teadlik, et Eestist saabus rohkesti põgenikke Rootsi.

Muide, ma ei teadnud sedagi, et Balti riikides on niivõrd erinevad keeled. Mulle tundus Baltikum üheainsa ühikuks, umbes nagu okuud on Skandinaavia: sarnane keel, ajalugu, usk ja kombad.

Allikmaterjalina kasutasin muuhulgas järgmisi raamatuid: Andres Küngi "Vad händer i Baltikum" ja August Rei ja Ants Orase vastavastemälist teost. Peale selle Focus teatmeteost j.t.

Olin varem lugenud mitmeid olustikurikirjeldusi Eesti kohta ajavahemikust 1939–44. Need olid eranditult kriitilised N. Liidu suhtes.

tes. Kuna need olid kirjutatud eesti põgenike poolt, hakkasin kahtlema nende tööpääsuses. Võis ja oletada, et põgenikul moodustavad tagurliku vähemuse eesti rahvast, kes maailm mustaks kõiki sündmusi.

Olles õppinud n.ä. allika-kriitikat, otsustasin pöörduda mõne neutraalse allika juurde. Näiteks viimaseisde teatmeteoses Jne. Kogesin siis, et Eesti rahvast tabanud kohutavad kuritööd N. Liidu poolt olid tõepoolest aset leidnud. Jäudsin veendumusele, et eesti rahva vastupanu N. Liidule on totaalne.

Muljed Eesti iseseisvuse perioodist on positiivsed. Imetlen seda kiiret arengut, mis selle aja jooksul aset leidnud. Ligemale 700 aastat ei sündinud üht midagi, siis aga kõik ühekorraga. Tundub, et vallandusid kõik peidetud jõud: eesti rahvas töötas agaralt ja sihikindlalt.

Mis mind aga eriti üllatas, on eesti rahva huvi kultuuri vastu ja seda mitte üksnes iseseisvuse ajal. Väikesel liiduseveana iseseisvuseperioodist tundub vaid 30-ndate aastate diktatuur. See tundub tumeda plekina Eesti uueaasta ajaloo ja kogu sündmustik jäi mulle plüst segaseks.

Loomulikult leiati, et eestlaste nõudmised iseseisvuseks on õigustatud, kuid raske on vastata küsimustele, kas uue ja iseseisva Eesti taastamine on realistlik. Usun, et see oleb paljudest erinevatest teguritest.

Et eestlased hoiaksid kokku ega killustuks, et laseks end mõjustada alalise nõukogude kihutustööst. Seepärast on suureks hädahooks venelaste rohkearvuine sisseränd Eestisse.

Et eesti rahva probleem leikaks tähelepanu Lääne-Euroopas. Järgmine vald vae juhtide okuud. See on äratanud üldsamaist tähelepanu ja N. Liidu valitsus on sunnitud tegema mitmeid järeleandmisi.

Moskva: Koostöö USA-ga ei katkesta relvastumistegevust

WASHINGTON (VES) — Nõukogude ajalehed Moskvas kirjutasid neil päevil, et detente ehk koostöö otsimine USA ja teiste lääneriikidega pole muid midagi, kui tavaline strateegiline malekäik jatkuvale ideoloogilisele sõjas. Veelgi täpsemalt ja ühtlasi küünilisemalt võttis küsimuse vaatluse alla punaarmee ajaleht "Punane Täht", kus märgiti sõnasegelt, et koostöö läänega ei tähenda relvastuse vähendamist, vaid hoopis vastupidi — N. Vene peab oma sõjajõudusid veelgi tugevdama, et olla valmis sõjaks.

Kirjutusi on tsiteeritud ka ameerika ajakirjanduses. Mitmed lehed märgivad, et nõukogude asetusd määravad, et koostöö Veenega seisab tegelikult palju nägematult jalga, kui seda optimistid arvavad. Uhes osas ajakirjanduses arvatakse aga, et need kirjutised, mis on mõeldud rohkem oma rahvale, ei oma erilist tähtsust.

"Punane Täht" ütleb, et Brezhnevi külsaklik USA-ase ei tähenda mingit koostöö kokkulepet. Külsaklik omavast ainult selle tähtsust, et juhul, kui USA ja Hiina satuvad nuklearsõtta, siis USA astuvat N. Vene.

Puudutades relvastuse kokkulepet, ütleb ta, et kõik need kokkulepped ei tähenda, et nõukogud peaksid oma sõjajõudusid vähendama.

Nukleaarrelvastuse küsimust ei olevatki võimalik nii kaua lahendada, kui veel kuskil maailmas on olemas mingi imperialistlik sõjajõud.

Sõjad on kas rahvaste vabastamiseks, ütleb punaarmee leht, või reaktiooniliste jõudude vastu. Sõjad vabastamiseks ja sotsialistliku-kommunistliku korra kaitsmiseks olevat õigustatud sõjad ja selleks tulevat alati relvastada. Lõppeks oeldakse: "Mida tugevama N. Liidu sõjajõud, seda tugevama on kindlustatud rahu maailmas".

Et see pole ainult tühine pro-

E.V. esindaja Washingtonis

WASHINGTON (VES) — Eesti Vabariigi esindaja Ernst Jaakson viibis järjekordselt ametlikel kohtamistel USA välisministeeriumis Washingtonis.

Samal ajal toimus Balti riikide diplomaatiliste esindajate nõupidamine, millest osa võtsid Läti esindaja dr. A. Diberis ja Leedu esindaja J. Kjeckas koos oma abilisega.

Idariikide seisukord üldiselt. Kui nad saavutaksid suurema iseseisvuse ja võivad minna oma "sotsialismi teed", võiks see tähendada suuremat iseseisvust ka Baltikumile ja seega ka Eestile.

Kremli juhid, sest nende kätes on võim. Mida nad mõtlevad teha homme, ei tea keegi. Et neid aga asendatakse demokraatlike valimiste teel valitud uute juhtidega on ebatõenäoline soovunelm.

Parooli "Eestlased sakar oaksä vär" on realistlik väärtus. Võibolla mõtlevad seda paljud põlusest ja Eestist järele mõtlevad kultuurme pärand. Nii ei näe mina seda. Rootsi on samuti väike riik, väike rahvaarv. Eesti on praegu alustanud imperialistliku nõukogude võimu poolt samal ajal kui Rootsi on vaba ja sõltumatu riik. Meil rootslastel on seotud ülesandeks kaitseda seda ja võidelda kõikide väikerahvaste õiguste eest. Seepärast on ülainimetatud parool õigustatud.

Nii Uhe rootsi noore mõtteid E.Esti ja ta saatuse kohta. Ma vaid küsiksin: kas on meie eesti noortest ka mõni tegelema samal teemal

pagandajutt, näitab ka Vene sõjajõudude pidev suurendamine. Kui Hrushitshovi ajal oli väetee-nistuses 2,423.000 meest, siis praegu on N. Venes sõjaväes 3.500.000 meest.

Samal ajal, kui USA on vähendanud oma sõjajõudusid Euroopas 50.000 mehe võrra, on Vene oma väge seal suurendanud 30 protsendi võrra. 50 protsenti on suurendanud Vene õhujõudusid ning Ida-Saksamaale viimaste aastate jooksul toodud juurde 500 tanki.

Moskva võimud on viimastel nädalatel tunduvalt suurendanud survet vabaduse eest võitlejatele. Näiteks on nüüd lääne raadiosaateid jälle tugevamini hakanud summutama. Asja teatati nõukogude televisiooni tipp-kommentaatorile Juri Zhukovile, et ta peab lõpetama Ameerika Hääle raadiosaateid kuulamise, sest detente läänega ei tähenda veid seda, et lääne ideoloogia võiks vabalt üle piiri sisse tulla.

Kaotus Lätile

Riias toimunud järjekordne Eesti-Läti vaheline maavõistlus kergejõustikus tõi neljanda kaotuse järjest eestlastele punktide vahekorraga 354:383. Ehkki see oli napim kui kolmel eelmisel aastal, ei ole see lohutuseks. Eesti liitasaamise põhjustus suur punktidekaotus naiste aladel.

Juba esimesel päeval läksid lõunanaabrid juhtima 30-30 punktiselle edumaga, mida tagasilööd teise päeva avaaaladel ventisid isegi 256:199 Läti kaks. Meesvõistlejale tugev lõpuspurv sellejärele ei suutnud enam kaotust vältida — teiste edumaa oli lii suur.

Kokkuvõttes võitsid eesti mehed oma alad 238:199, kuna naised kaotasid 116:164. Selajures olid hüpates ja heidetes paremad eesti naispõlvlased, suure kaotuse tingsi puudulik esindus jooksjate osas. Nii tuli näiteks 200 meetris punkt 13. pääsimiseks saata rajale odaviskaja Maret Ints.

Viimasajast tingitult jäid võistlejate tulemustes üldiselt keskpäraseks. Farimale eesti sportlase määratud eriauhinna omandas Helgi Parts, kes võitis naiste kuulitõuke ja kettehite tulemustega 15.69 ja 57.18. Läti võitkonnas tunnustati eriauhinna väärlisuseks odaviskaja üheleilulise noortekordi 78.68 püstitanud Udis Domish.

oma kodumaa tutvustamiseks? Mida peaksid eestlased ise tegema, et meie kodumaa praegune olukord leiaks enam valgustamist rootslaste hulgas?

Kõigepealt: tutvumega ise nende allikmaterjalidega, mida võiksime soovitada oma rootsi sõpradele, kasutamega võimalust kinkida raamatuid, mis käsitlevad Eesti ja Baltikumit praegust olukorda. Kasutamega igat võimalust faktide levitamiseks Eesti kohta.

Kas oleks palju nõutud kui näiteks iga täiskasvanu ühele oma rootsi sõpradest kingiks Küngi raamatu, mis praegusel silmapilgul on kõige enam tuntud ja aktuaalne rootslaste seas?

Ma ei taha seega mitte reklaamida Küngi ega ta kirjastust, vaid sooviksin, et meie rahvusliku olemasolu küsimus enam leviks rootsi rahva hulgas, et ka rootsi noored hakkaksid huvi tunduma Baltikumit saaduse vastu, selle asemel et otsida oma nooruseleialismile "võitlusevälja" kaugest Afrikast ja Ladin-Ameerikast.

LINDA TOMINGAS-VANAAS

Looduskaunis Vesikijärve on nüüd eestlaste pärisomand.

*Veskijärve völavaba
Anti välja osatähed*

Laupäeval 15. septembril kirjutati tükkie eesti ettevõtlikkuse ajalugu Rootsis, kui Vabaaühing Veskijärve esimese Ray Alla osanike koosolekul Veskijärvel vajamata uhkusega teatas et "Veskijärve maa, mets ja majad nüüd meie pärisomand." Vaatamata hoovilinale oli Veskijärvele kogunenud hulganiisti kaasmaalasi et kaasa elada omaette suursündmusele – Veskijärve osatühtede väljajagamisega.

Koosviibimine algas õp. Artur Kõdari päevakohase palvusega, kus ta võrdles päevasündmust kodamaise lõikuspühaga. Veski-järve eesmise skautmaster Ray Alla tervitas kokkutuhuid ja teatas, et tänu "sisemisele lae-nule" on kinnisvaral lasunud laen tasutud ja oleme vabad mehed oma toa ja loaga.

Järgnes omaniku-töendite, osatähtede, välja jagamine üksikisikutele ja organisatsioonidele. Tugeva aplausi said suu-remate osatähtede omanikud, Balti Humanistide Ühing ja Sihtasutus Tulevik, kes varakult noortele appi tõttasid ja oma rahakotlusest avasid. Nägusad osatähted olid kavandatud noore rakenduskunstniku Riina Nooda-pera poolt.

Esimese osatähe omanik, prof.
Rein Kleitsman, meenutas oma

tervituskönes kõiki neid mõt-
tealgatajaid ja töömehi, tänu
kellele Vesikijärve on teoks saa-
nud. Nii suure ettevõtte juures ei
aita alnult rahast ega ka mitte
alnult tööpanusest, vaid koosko-
last mõlemi teguri vahel.

Kavas olnud referaat järgmis-
täre Mineurilts pidi kahjaks ära
jääma eelatsnnd valimiste tõttu
kuna hr. Mineurilts, kes Moderat-
ade partei valimistoimkonnas
juhtivalt tegev on, ajapuduse-
sti takistatud. Hr. Johan Haabma
võis seevastu hr. Mineurilts saa-
da kaardite ja materjalide vara-
ana kuulajaskonnale pöguasa
pildi nli Vesikjäre ümbrusest
Domänverketi püüdlustest koha-
liku loodusreservaaadi loomisel ja
põllse "igamehe-õiguse" print-
siinidest.

Kuulajad said ka ülevaate Veskijärve saamise loost alates esimestest ostuloo taotlustest 1968 kuni Domanberket 18. juunil 1971 tänu järgmistare Mineuri heatahtlikule koiale kule ja vastamata tööle eesti noorte heaks, otsustas Veskijärve müüa mõni kuu varem elle kutsutud Vabadushind Veskijärvele. 5. oktoobril 1971 sai ostu-müügi lepingule alla kirjatud ja vähem kui kahe aastat hiljem, augustis 1973, tasuta vilmaine võlasumma

Hubase kaminatule ääres,
mõnuses kohvilauas, pr. Kristeli
poolt valmistatud oivallselt

maltsivate küpsiste ja kookide juures, arutati Veskijärve aktuaalseid päevamuresid. Ehitusjuht, skautmaster Lambit Klemmer, andis ülevaate tehtud ja poolelil olevatest töödest ja skitseeris tulevikuplane Veskijärve mõeldava väljaehituse üle

Elav mõttevahetus näitas, et ideedepuuduse üle ei saa nuriseda – hüllem on aga lugu kõikide vajaduste majandamisega. Ehk nagu üks sõnavõtja probleemi argipäevaohule kohandades konstateeris: nüüd olemes saanud raha kokku ja ootnud vahva auto, kuid vaja on raha ka bensiniuks et masinat käiku panna.

"Üks 'masin", mis aga terve päeva käis, oli Vesikjärve kuulus saun, mille mõnusid keegi küllalt ei jõua kiita. Kuigi paljudel oli kiire pärast kosolekut koju tötta, käis siiski kahekümne inimese ümber saunanamehe Helder Joa vihtasid oma nahal proovimas.

Majandusjuht Mihkel Lillental näeks meelsasti et veel paljud, paljud kaasmaalased toetaksid Veskijärvel tehtavat noortetööd näiteks Eluaegse Saunakaardi lunastamisega (mille hinnaks omavahel üldes on ainult sada tühist rootsi inflatsioonikrooni). Selliseid kaarte on senini lunastanud ligemale viiskümmend tuhat inimest.

Rõõmustaval kornel on mitmed Stockholmis eesi organisatsioonid juba avastanud Veskijärve kohana, kus omaaette, rahus ja mõõduka üüri eest on võimalik pidada nädalalaipu koosviibimisi. Ruumid pakuvad ka ööbimisvõimalusi ja kausis pealinnast on vaevalt 70 kilomeetrit. Veskijärve üürimist organisatsioonidele koordineerib abiesimees, õp. Artur Kodar, kes vastab võimalikele küsimustele telefonil 45 25 90.

Veskijärve juhatusliikmete optimism ja kindel usk raskustest üle saamiseks julgustas meid, küllalisi, kui me enne kojuõitu veel kord "oma" maad asjatundlikult inspekteerisime. Me tunnustus oli üksmeeline – Veskijärvel on tehtud palju tööd, head tulemusi ja see töö on kõikide noortesõprade abiga väärt.

HAKA

● **Leinateated**

Thunder Bays, Kanadas, suri
11. septembril Robert Krupp,
sünd. 23. augustil 1808 Haljalas.

Nürnbergi haiglas Saksamaal suri 31. augustil Julius Ärtis, sünd. 27. jaanuaril 1920 Kaareperes. Kadunu oli sõjaväeline.

Prantslaste aatomikaitse Euroopale?

BONN (VES) – Lääne-Saksa
ajakiri "Stern" artiklis
"Atomschlag aus dem Steinh-
ruch – Planspiele" kirjutab,
kuidas Prantsusmaa sõjakorral-
tahab vältida Nõukogude Vene
tugimist Lääne-Euroopasse.
Selle pidevat võimaldamata
Prantsusmaa aatomirelvad, mille-
le allikad olevat võimalik Taverny
tuumabaasist 3500 km eemal
asuva Moskva hõivamine. Sa-
muti võib Prantsusmaa suunata
oma tuumardünnaku Leningradi
ja Kiievi vastu. See tolmub siis,
kui USA 7. armee lahkuks Euroo-
past ja kui USA keeldub kasuta-
mast oma aatomirelvi Euroopa
kaitses.

Prantsusmaa tuumabaasid asuvad Tavernys, 20 km Parilist loodesse, ühes kaljukeldris, 40 m sügavuses maa all. Sõja korral asub seal ka Prantsusmaa staap, millesse kuuluvad 24 kindralit, peaminister ja president.

Rünnakuks võidakse kasutada pommlennukeid tüübit "Mirage-IV". Neid on Prantsusmaal praegu 26 ja asuvad hajutatuna kümnel lennuväljal (maa-alustes betoon-angarides). Iga lennuk võtab kaasa ühe aatomipommi, mille lõhkevõime 70 kilotonni (3,5 korda rohkem Hiroshima pommi). Mirage-IV lendab 12 km kõrgusel.

Oma teel Nõukogude Venesse võivad need 36 lennukit teha maatas 20 Nõukogude Vene linna, nende hulgas ka Leningradi, Moskva ja Kiievi.

Lennukele lisanduvad veel keskmääraaketid, arvult 18. Nende peastaap (komandopunkt) asub Albioni platool, Avignonist põhja pool. Nende kasutamise korda on riiklik saladus. Isegi kõrgemad ohvitserid komando-keskuses ei tea, millistele eesmärkidele need raketid on programmitud.

On teada, et nende raketilide lennuulatus on 809 ja 3300 km vahel. Iga raketit kannab nukleaarlõhkekeha, mille lõhkevõime 150 kilotonni.

Kava näeb ette, et Prantsusmaa lõpetab oma tuumavõimu ülesehitamise 1970-ndate aastate lõpul. seda ülesehitamist teeni-
vad ka korraldatavad tuumakatsed. Ka valmivad selleks ajaks veel 9 uut raketti, millede termo-
nukleaarsete lõhkekehade lõh-
kevõime 1000 kilotoni (üks me-
gatonni).

Kui Nõukogude Vene hävitab
Albioni platool asuvad raketisi-
lod, loodab Prantsusmaa vene-
aste vastu kasutada oma aato-
niallveelaevu.

Neid on Prantsusmaal praegu
taks: "Le Redoubtable" ja "Le
Terrible". Nende kodusadamana
sineb l'île-Longue. Need allvee-
aevad võivad viibida kuude viisi

vee all. Nende pardal on Prantsusmaa "Force de frappe" kõige ohtlikumad relvad, kokku 32 aatomiraketit, iga lõhkevõime 450 kilotonni.

Normandia rannikult võivad nad tulistada isegi Sverdlovski. Kuni aastani 1980 peab nelle lüpsanduma veel kolm uut aatomialveelaeva. Neist "Le Fouroyant" alustab teenistust juba 1974. aastal ja "L'Indomptable" aastal 1978. Need alveelaevad saavad ka uued raketid alveelaevad saavad ka uued raketid tüübit M"20", mis kannavad lõhkehendana vesinikupompe.

Viies aatomialveelaeva ("Le Tonnant") valmib 1980. aastal ja ta relvastuseks on raketid "M-4", mis võtavad kaasa mitu (erinevalse eesmärgidesse suunatat) aatomilõhkekeha.

Oma tu mavõimu (Force de frappe) ülesehitamist alustas Prantsusmaa juba 1964. a. Selle põhjustas kartus, et USA ja N. Vene võivad ühiseit kasutada oma tuumavõimu väiksemate riikide mõjutamiseks.

Seni kulutas Prantsusmaa oma Force de frappe peale juba üle 50 miljardi frangi. aastal 1975 omab Prantsusmaa oma tuumavõimu alusena aatomipotentsiaali – 30 megatoni (N. Vene üle 25.000 ja USA üle 30.000). Selle tõttu hoiataski Nobeli laureaat Alfried Kastles: "Meie tuumarelvad ei heiduta kedagi, 15 minutit pärast nende kasutamist ei ole enam Prantsusmaad."

Puudutab Eestit?

NEW YORK (VES) – Euroopa julgeoleku ja koostöökonverentsil Helsingis esines sõnavõtuga ka UNO peasekretär Kurt Waldheim. Tema kõnest töid ajalehed teateld. K. Waldheim oli muuseas ütelnud: "Ei ole nõuetav, et ükski rahvas loovutaks oma suveräniteedi, oma iseseisvuse, oma valitsemisviisi, oma ideoloogia!"

Selle K. Waldheimi seisukoha puhul pöördus E.V. esindaja USA-s E. Jaakon tema poole kirjaga, milles üteldi: Need eestlased, kes lugusid teile avaldust, küstivad, — kas Eesti suveräänsus ja iseseisvus peab jääma loovutatuks N. Lildule vahakordade lahendamise nimel, või on ka nemad, s.t. eestlased (Eestis), nagu kõik teised rahvad, õigustatud enesemääramiseks ja suveräänsuseks nende omal maal.

E. Jaakson lisas kirjale ära kirja memorandumist, millise ta esitas USA välisministeeriumile seoses Helsingi konverentsil arutusele tulnud küsimustega.

Lundi ja Malmö täienduskoolidele lisaks mänguring

LUND (EPL) — Lundi eesti täienduskool ja laste mänguring alustas õpetegevust ning kasvatamist uutes, nägusates ruumides Norra Fäladeni linnaosas, S:t Hansi kiriku koguduse majas, Fäladsterget 32. Külalase koos kord nädalas, laupäeviti kell 10-12.

Seekordsed ruumid on kõigiti sobivad väikelaste tegevuseks. Peale mänguasjade ja seltskondlike mängude, nagu tähestiku loto ja kõiksugu loomi kujutavate mängukaartide on olemas ka võimalused vahendid, nagu püstredelid seinal, ronimistorn ja vetruvad kummimadratsid. Tänu koguduse pastor Caroline Kroogile on ruumide kasutamine tasuta.

Samades ruumides käib koos
Lundi täienduskooli I klass õp.

"Valgeranna" skautlaagrit Lakewoodis külastas Vaba Kuuba skautide esindus, kelle poolt anti Rahvuskomitee esimehele skm. Ilmar Plierile Kuuba skautluse kõrgem arekutema teenete eest Vaba Kuuba skautluse organiseerimisel. I. Plier aitas selleks kaasa USA skautluse keskorganisationsiooni esindajana. Pildil kinnitab aumärgi I. Plierile rinda dr. Carlos Arbolea. (Foto H. Tarmede).

Mindszenty pole muutnud oma seisukohti

TORONTO (VE) - Torontot külastas nädal 82-aastane Ungari katoliik kiriku pea kardinal Mindszenty, kes võitis maailma-kultuursuse oma vankumatu hoiakuga kommunismi suhtes ja vabatahtliku vangistusega USA saatkonnas Budapestis nii kaua kuni kommunistlik rezhim lõpuks andis talle võimaluse vaba mehana maalt lahkumiseks. Mindszenty andis Torontos presikonverentsil, kus ta kinnitas, et lääneriikide lähenemine kommunistlikule maailmale ja tekkinud soemad sidemed ida ja lääne vahel ei ole põrmugi muutnud tema vaateid kommunistlikule ja Ungari praegusele rezhimile.

Mindszenty rõhutas, et areng viimase 25 aasta jooksul on ainult tugevdatud tema seisukohti.

Kardinal Mindszenty mõisteti kommunistliku rezhimi poolt teatavasti Ungaris 1949 vangl, kusjuures teda süüdistati reetmises, valitsuse vastases tegevuses ja välisvaluutaga hangeldamises.

Kardinal eitas tema vastu tõstatatud süüdistusi, kuid kirjutas lõpuks alla "ülestunnistusele", tehes aga oma nime alla märki, millega ta andis mõista, et allkirja on temalt välja pressitud. Kardinal Mindszenty märkis nende protsesside kohta:

"Need protsessid ei baseeru nud süüdistuste ülestunnistustele, vaid salapolitsei eesmärkidele. Meeldid, mida seal kasutati olid

erinevad sellest, mida kasutatakse tsiviliseeritud maailmas. Nad said kõik, mida nad tahtsid."

Kui ajakirjanikud kardinalilt küsisid, kas ta saab andestada kommunistidele, siis vastas ta: "Üksikisikutele tuleb andestada kuid mitte süsteemile. Seal on väga oluline vahe."

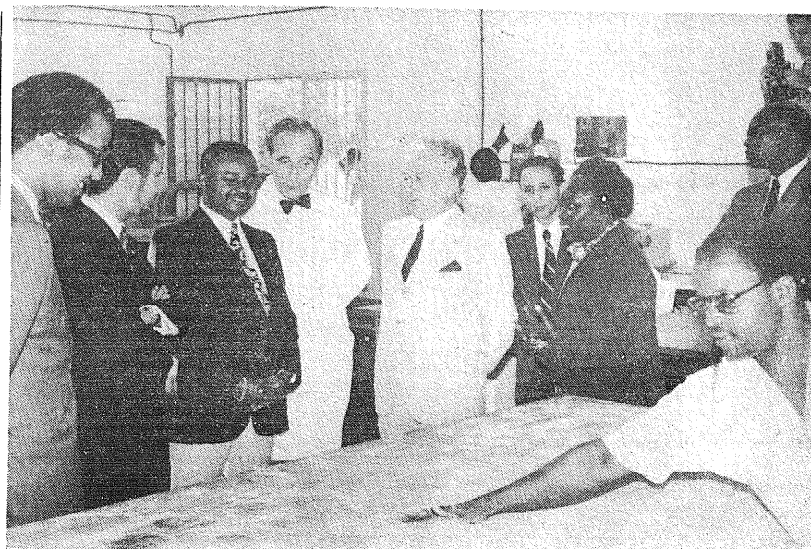
Kardinal Mindszenty vabastati kommunistide vanglast 1966. aasta ülestõusu ajal ja kui vene tankid ülestõusu maha surusid, põgenes ta Budapestis varjule USA saatkonda, kus ta elas kuni 1971 mil paavsti ja Ungari valitsuse vahel sõlmiti kokkulepe kardinali vabasse maailma laskmiseks.

Sealjuures tegid aga kommunistid tingimuseks, et kardinal ei tohi vabanedes osa võtta mingisugusest poliitilisest tegevusest.

Paljud asjatundjad arvavad, et kardinali memuaarid, mis ilmuvad välja eeloleval aastavahetusel, vihvastavad kommuniste, kuna kardinal puudutab oma raamatust paratamatult ka poliitilisi küsimusi.

Kuid kardinal kommenteerib oma raamatu ilmunist järgmistele sõnadega: "Ma ei ole poliitik. Ma võtlen oma memuaarides põhiliselt inimõiguste eest. Kuid nad tahavad aga minu memuaare tõlgendada poliitilisena, siis on see nende asi".

Kardinal võttis Torontos osa pidulikkusest jumalateenistusest, mis olid korraldatud ristluse Ungarisse saabumise 1000 aastapäeva tähistamiseks.

Harald Perten (keskel valges kittis) demonstreerimas uue leiva valmistamisprotsessi Dakari toidutehnoloogia instituudi tervilja-sektsiooni laboratooriumis Maroko ja Senegali tööstusministritele.

Eesti ekspert lahendas Senegali leivaküsimuse

Lääne-Aafrikas Senegalis töötab juba neli aastat rahvusvahelise tootlusorganisatsiooni FAO teenistuses eesti teraviljakemik Perten Stockholmist. Töökohaks on pealinn Dakar ja ülesandeks on lahendada Senegali tootlusprobleemi üht osa - kuidas kasutada ära kohalike teraviljataimi leiva tootmiseks. Arengumaadel puuduvad tihti majanduslikud võimalused importeerida nisu ja riisi - kaht üldtuntud näinematuid peatoidud. Harald Pertenil puhkusel viibides Rootsis kasutame juhust küsimiseks, kas tal on õnnestunud Senegali leivaprobleemi lahendada?

- Usun küll. See on üle otustuse õnnestunud. Mul on õnnestunud katsetel laboratooriumis toota uut leivasorti, mille juures segamine kohaliku teravilja hirsi importimisega. Sellega vähenevad importidulud tunduvalt. Leib on nüüd proovimüügil ja nõudmine selle järele elav, mis näitab, et mul on õnnestunud luua leivatüüpi, mis ka maitseb.

- Kas arvavad seda ka eurooplast?

- Absoluutselt. Ma usun, kui meil praegu siin oleks valida mitme rootsi leivatüübi vahel kõrvuti uut Senegali-leivaga, siis paljud valiksid just selle. Eurooplastel leivad, et uuel leival on huvitav maitse ja see püsib. See on vastupidi senini Senegalis kasutatud prantsuse baguette-saiale, mis ahjust tulles on suurepärase, kuid juba järgmisel päeval kaotab palju oma maitsest ja kvaliteedist. Uus hirssil on nagu eesti leib - ta seisab hästi, kaotamata kvaliteeti. Muide oli see leib välja pandud rahvusvahelisel tootlusnäitusel Pariisis, kus konkureerisid uue esimese auhinna uuringis- ja arendamistulemuste klassis.

- Millist leiba sõid senegallased senini?

- Seai valmistatakse senini vaid ühtlaselt leiba, ehtsat prantsuse baguette-saia, mis valmistatakse sisseveetud prantsuse nisust prantsuse meetodite järgi prantsuse masinatega. See on kõrge kvaliteediga ja hea maitsega. Arusaadavalt on see asjaolu teinud uue leiva arendamise probleemid keeruliseks. See peab nimelt suutama oma omandustel konkureerida prantsuse nisuleivaga.

- Ja tuleb välja, et ta suudab seda?

- Vastu kõiki ootusi. Varasemad eelarvamised, et Senegali tarbi-

jaskond eriti peab oluliseks leiva valget värvi, on osutunud ebaõige- teks. Valge värvi andmine kirsi-leivale on võimatu - tahes-tahtmata jääb see pisut tumedamaks. Senegali ostjaskond, nagu mujalgi maailmas, paneb siiski rohkem rõhku maitsele kui värvile. Uus leib on sepi ku ja saia vahelise kollaka värviga, eelkõige aga sepi kule sarnaneva maitsega.

- Aafrikat tabas teatavasti kogu- hutav kuivus, mis tabas ka Senegali...

- See on tõsi. Möödunud aasta oli sajandi kõige kuivem aasta. Dakari näiteks sadas aasta jooksul ainult 20 millimeetri tavalise 300-400 asemel. Põua tõttu langesid kohalikul viljasaadis üle poole. Kuna hirs on rahva peatoiduseks ja sellest puudub pool, siis on arusaadav, et nälja on majas. Kuivus võttis ära kogu taimekasvu, ja nii surid vee ja toidupuudusest ka kariloomad.

- See oli suur lõkk Senegallile?

- Nii Senegallile kui ka kõikidele Lääne-Aafrika riikidele ja riikidele Aafrika südames. Ka Põhja-Aafrika kannatas. Organiseeritud väli- sabi holds ära suurima katastroofi, kuigi kaugelgi mitte rahuldavalt. Ühendatud rahvaste organisat- siooni abi oli aga märgatav.

- Kuidas on seal töötavatel vä- lismaalastel vahekorrad kohaliku elanikkonnaga?

- Vahekorrad on väga head. Senegallased on iseloomult väga sõbralikud ja südamlikud. Sealjuures on aga nad ka uhkeja sel- seisev rahvas. Senegallased on pik- kad ja oma rassist väga ilusad in- mehed. Prantsuse endise asumaa- na kõneldades prantsuse keelt. Reliigioonilt on nad enamuses muha- meedlased ja väga usklikud seli- sed.

- Millist Senegali elab?

- 80 protsenti ekspordist on maapähkel. Arenemas on kalandus ja turism. Peaprobleemiks on vee muretsemine, et niisutada põldo- ni, et põukatastroofid ära jääksid. Nagu öeldud on sissepõllumajandu- se suurimaks produktiks hirss, kui igapäevane toidus.

- Kuidas senegallased sõuvad hirssi?

- Toiduvalmistamine hirsi- st on perekondades olulisim igapäevane töö. Terad kooritakse, kiidid eralda- takse sõelumisega ja peenenda- takse siis puumuladega puunama- tes vett juurde lisades kuni saavu-

tatakse peenike jahu. Sellest jahust valmistatakse traditsioonilist põ- hitoidust, mille nimi on "kuskus". See on õieti granuleeritud jahu, kuumendatud auru kohal. Seda süüakse mitmesuguste kastmete- ga, mis sisaldavad liha, kala, juurvilja ja õli. Senegallased sõo- vad seda toitu vähemalt kord päe- vas ja see on seni asendatud leiba.

- Kas Senegali lõul ootavad ees uued projektid?

- Usun, et mu ülesanne on teos- tatud kevadeks. Ettepanek on olemas järgmise samalaadse pro- jekti juhtimiseks Sujaani pealinnas Khartumis.

- Nii et jääte veel mõneks ajaks Aafrikasse?

- See aspitab nii. Ja pealegi meeldib mulle Aafrika.

Vestles: JUHAN KOKLA

Printsess ja prints Moskvas

MOSKVA - Inglise printsess Anne on esimene inglise kuning- akaja Hige, kes külastas Nõukogu- de Liitu. Printsess peatus Kieve- s "Moskva" hotellis, mis asub Ok- toobrirevolutsiooni tänaval.

Printsess sai nagu iga tavalinegi turist, toudamärgid, mille vastu- talle hotellis sööki anti. Hommiku- söögis oli näiteks juust, keedetud muna, must leib, vilgimoot ja kohv. Printsess leidis, et see on väga tore, et teda ei koheldud mingi erandina vaid tavalise kodanikuna.

Printsess Anne viibis Nõukogu- de Liidu rahvusvaheliste ratsuta- misvõistluste tõttu, millest ta osa võttis. Võistlusteks saabus Kie- visse ka ta isa prints Philip ja peigmees Mark Philips. Prints Philipi puhul jäeti ära tavakohane külastus Lenini sarga juurde Moskvas, kuna ametivõimud lei- sid, et viimase vene mõrvatud tsari sugulasel ei ole ehk sobiv minna austust avaldama Leninile.

Prints Philip on tsar Nikolai Teise tädi poeg ning tsar koos oma perekonnaga mõrvati Lenini revo- lutsioonilise valitsuse poolt.

Ajaloolisi avastusi Kureveres Saaremaal

Okupatsioonilajakirjandusest selgub, et arheoloog Vello Lõugas on teinud ühelepeandavalt avastusi väljakaevamistel Saaremaal.

Kõigepealt esitab Lõugas üle- vaate vanemast uurimisest Kure- veres "kalmealustest põldu- dest" (Kihelkonnal, Jaagurahu sadama ja lubjakiivimurde lähedal), kust juba varem leitud üks 7. sajandisse dateeritud ümmargune ahaurne skandi- naaviapärase ehtenaast.

Teaduste Akad. Ajaloo Instituudi poolt 1965 hiljuti surnud arheoloogil Altu Kustini juhatusel toimunud kaevamistel leiti sääl ühest kalmet katkimurdu ja tu- les õhust esemeld: rauast välja- naaste, rihmakandu, raudpand- laid, hoburuasasid, ja võtme kat- kendeid ning suurima läänepool- sema ringkivi all kokkupuutu- tud mõök, mille käepide oli ilus- tatud hobetausehinguriga taim- ja ruumikivistilis loomaornamen- diga, millest osa oli kullutatud.

Vanimad Kurevere leidudest olevat aga seitse väikeste lohku- dega kultusekivi, millede kasu- tamisega L. arvates langevat I aastatuhandesse p.Kr. ning põ- hinevat need Skandinaaviapool- sest mõjudele.

Teisest ulatuslikust muististe- rõhmasid Piduvas oli varemalt vaid vähesed teateid, palju peamurdmist olevat tekitanud sääl asuva Pidula maailma, mida mõnelt poolt peetud kohali- ku mõistliku käteotsiks, mis pidi mõisapäralt kaunistama huvitava objektiga!

Hoolikamal vaatlusel võivat L. arvates Pidula linnusevallis leida ühisjooni teiste samasuguste kinnismuististega, nagu Päedia maailm Muihus ja Võhma linnus Mustajalas, milledest eriti vii- mane olevat oma ehituselt lähe- dane Pidula linnusele.

Pidula ümbrus, koos kalmete- ga Varelliku metsas, ida pool Pi- dulat ning Kõõru küla kalmetega kujutavat endast üht tähtsatat

varase ja vanema raua-aja asu- teskeskust Põhja- resp. Loode- Saaremaal.

Ülalnimatud kaks muististe- rõhma koos mitmete vähemate kalmerühmadega (Lilva, Kura- lise jt. küladest) andnud L. järgi juurde üle 60 uue objekti Saare- maal seni riikliku kaitse alla võetud 1991-le arheoloogiamäles- tisele.

Edasi mainitakse samas üle- vaates veel Kahtla asustuses- kust (endine nimi "Kahtjala", Laimejas), mis asunud Maade- vohu (kunagine piiskopi- ja or- dumaade-vaheline pilt) jõe ülemjooksul endise Kahtla küla karjamäel. Varemalt oli siin muinusekaltse alla võetud vaid üks kalme "Väljaveedemägi".

Nüüd olevat Asva külast pärit kodu-uurija Orest Rets sääl lähedal leidnud veel terve rea ki- vikuhelkaid, milledeesse tema arvates Asva linnusepiirkonna häälspronksiaja elanikud olevat matnud omi surinud.

Ümberingit olevat kadakaste- viljatult karjamail näha arvukalt muististe pööldude jäänused - põlluharimise ajal kokkuvistatud kivihumikud, mis on kadunud peaaegu üleni muru kamara alla. Taolisi ka 2000 aastat tagasi väl- jakurnatud vanu põldumaid esi- nevat kogu Saaremaal. Tavalis- telt olevat neid hiljem kasutatud vaid karjamaadena.

Usin arheoloog ja väljakaevaja Vello Lõugas lõpetab oma aruandelise kirjutise pooliti üle- skutsega, et sellataoliste ja teiste leiukohtade kiireks väljaselesta- miseks on aga käes viimane aeg. Saaremaa kadakased viljatud karjamaad lähevad üksteise jä- rel kultuurkohtade alla.

Thunder Bays, Kanadas, suri 11. septembril Robert Krupp, sünd. 23. augustil 1908 Haljalas.

Padingtons, Londoni eeslin- nas, suri haiglas 11. septembril Helmut Mitt 63.a. vanuses.

metsakodu

Paavo Nurmi surin

Paavo Nurmi oma hülgeajal saabub 20 km murdmaajooksus staadionile oiles lõõnud nimekat konkurenti Ritolat poole kilomeetriga. . .

Kõigi aegade kuulsaim pikamaajooksja Paavo Nurmi suri 2. oktoobri hommikul Helsingi haiglas 78 a. vanuses. Teda tabas paar päeva varem südameatakk, millele haiglas hiljem järgnes teine südamerabandus, mis ta elu kustutas.

Oma hülgeajal kahekümendast aastat püstitas Paavo Nurmi 20 ametlikku maailmarekordit jooksudes 1500 meetrist kuni 20 kilomeetrini ja kolmel olümpiamängul saavutas ta kokku seitse kuldmedalit, kolm hõbedamedit ja kolm kuldmedalit meeskonnajooksudes.

Nurmi kavatses oma jooksupäe lõpetada 1932 Los Angeleses olümpiamängudel maratoni jooksuna.

Jana. Kui ta aga oli kohale saabunud, kuulutati ta rahvusvahelise olümpiakomitee poolt elukutseliseks just enne võistlust. Nii jäi Nurmi maratoni jooksu jaoks tema tööandja maratonimedali saatmata.

Soomlased kahtlustasid rootslast Nurmi kõrvaldamise traaditõmbajana ja Helsingis toimus vihased rootslaste demonstratsioonid Nurmi pärast.

Paavo Nurmi pidas Helsingis spordiäri. Viimastel aastatel oli ta spordi suhtes kibestunud, leides, et tema tervisevõim on pärit just sportimisest. Tal oli terve rida südamehäireid.

Riin Rivanooli veste: GRUPISÖIT

"Ära tüütab", teatas Arukes- te Anni. "Ära tüütab selline igaaastane reis Augustiga!"

Anni ja August nimelt teevad suveleisi üksta-puha-siis-kuhu, aga ikka sel kõige kibedamal ajal, kui ilmad on kõige kuumemad, teed täis ja rahvast igalpool paksult.

Selge, et tüütab.

Aga nüüd oli Annike nõuks võtnud, et teeb hoopis ühe grupisöödi. Ilma Augustita, saate aru.

Grupisööte on igalpool saada-val. Üks reklaam ikka etem kui teine. Et muudkui tulge ja nautige. Kõik on ette ja taha ära tehtud, reisijut sõidab kaasa ja seletab, kui midagi teada tahad ja üldiselt hoiab selle olemise ordnungis, nii et kõigil hea olla on. Reklaami alguses on suurelt odav hind äratoodud ja lõpus väikeste tähtedega, et mis see asi siis lõpupeolest maksab. Muidugi, küll ta ikka raha võtab, sest üks igaüks tahab ivake- se teenida.

Nõnda istus siis Annike bus- sis. Hea meel ja hirm ka, et kuidas see August nüüd nii ük- sipäini kodus ja. . .

Esimene asi, millega Anni arvestanud ei olnud, oli partneri leidmine. Toanaaber, lähemalt selgitades, sest hotellitoad olid kahele. Vaatas siis ringi - enamasti paarisrahvas, vähe neid üksikuid sel olgigi - silm jäi ühe noorepoole naisterahva peale pidama.

"See ehk meeldiks augustile- gi", mõttes Anni, pilgutas silma ja saigi sedasi omale toanaabri nimega Meliita.

Kui oled hea unega, siis pole tähtis, kes su partner on. Ja Anni oli. Ei ta pannud pahaks Meliita norkamist, hilist voo- disse tulemist ega varast är- kamist.

Meliita oli paraajagu sürtas- kas naiselend. Kõige esmalt sai seda tunda bussijut ja juba, järgmisel hommikul.

"Eile sõitsite nii liusasti, aga täna te enam sõita ei oska. Mis asja te keerutate? Mul juba lii- lakid kõhus ja vaata, et varsti õõgin talle kraevahele", trügis Meliita juhi kõrvale.

"Madame", katsus bussijut seletada, "eile sõitsime sirget neljalinilist ja tasast maanteed pidi, täna sõidame kitsail kõr- valtõlles alla, vahe on teedes, mitte minus. Palun, astuge mu kõrvalt ära selle valge joone taha, seda nõusavad eeskirjad, siit on seal!" Aga Meliita ei tahtnud minna tahapoole, sest et siin on vaba maa ja igaüks võib olla, kus tahab.

Tseisel päeval jäi õhtupoolne ärasõit hiljaks, sest Meliita oli kadunud. Oodati mitu tundi, ot- sti ja kiruti, kuni asjaosaline ise äkitselt välja ilmus. Võõras linn, saate aru, kadus inimene lihtsalt tänavaterägas ära, seda ei saa kellelegi pahaks panna.

Raske oli Meliital söögiga. Tendagi, kui tahad dieti pidada ja saledaks saada, ei tohi ei ühte ega teist süüa ja ilma söömata ka olla ei saa. Tuju läheb hal- vaks. Siis sai turijut omad võimsed, et miks ei ole nii, vaid tehtud on nää ja miks ei sõideta seda vaid hoopis teist teed ja mitmed muud asjad veel lisaks.

Annikesel läks päriselt kops üle maksa siis, kui Meliita kui- vama pandud sukad ära vahetas ja Annile oma kähised tervete asemel vanniservale kuivama jättis.

Anni ei teinud tühist tül, aga lõpuks hakkasid temagi närvid sedaviisi krussi kiskuma, et ühel hommikul soovis ta tuuri- juhuile head teed ja sõitis esime- se linibussiga koju tagasi.

Astus kohvrid kioosast kodus paraadnaukest sisse ja langes siis Augustile kaela, teate, se- dasi õnnest nuttes, nagu kaugele ja kaua aja tagant tulnud naisel ikka teevad.

Nuttis siis sedasi hulk aega, kuni isu täis ja pillus selle järele kõõgi poole.

"Mis see tähendab? Piima- pudel keset lauda! Kas ma sulle küll öelnud ei ole, et piim tuleb hoida külmetuskapis, mul- du. . ." sädistas Anni. "Sa hel- dus küll, leiab lahtiselt, ei tald- rekut all ega midagi, laevaraa- se terve kõõk täis! No kas ma ei öelnud, et see on lausa õnnetus üht meesinimest üksinda koju jätta. . ."

Annike tõmbas põlle ette ja hakkas otsemaid paraja tänni- tamise saatel kõõki koristama. Augustille tuli kodune tunne peale. Eluke jooksis kohe nagu vanu rüüpaid pidi.

Ma ei usu, et Anni enam gru- pisöödude lähaks. Järgmisel su- vel sõidavad jällegi Augustiga, valivad kõige kuunema ja ki- bedama aja ja kui tagasi tule- vad, kurdab annike: "Tüütab, ära tüütab. . ."

Spordikroonika

"TÕELINE AHVEN".

"Ahven oli nagu kala vees". "Taas oli nime endeks" - need on mõned soome ajakirjade peal- kirjad, millelised on põhjastanud eestlane Ando Ahven, noor sport- lane, kelle erilaks on lestadege- ujumine, sukelumine ja vee- lunde kalastamine võistluspor- dina. Tema varustuses kuulub kummiist õlkkond, lestad, ujumi- semask nn. snorkel ja harpuun ja nendega ta on kahe aasta jooksul võtnud tervelt 15 Soome meistri- tiitlit! Kui ta pääses Soome - ahielu teel - 1972. a. alguses, oli tal pagasim. ms. seitse Eesti ja viis Balti meistritiitlit ja hõbemedal N. Lõdu spartakiadil kalastus- spordis.

Spordiskribent A. Raevuori tunnistab tagajärele, et kui A. Ahven mulustel Soome meistri- võistlustel kalastusspordis ülekaalukaks võitjaks, tekkis arvamine, et Ando Ahven on ar- tistiniim! Kõll on aga soome ajakirjanikud soomestunud aga eesime Annt'iks. Ahven, kes esindab Jyväskylä klubi Sam- makot (Konnad), on võistelnud mitmesugustes vetes, viimati Turu saarestikus, kus ta ujus les- tadega 2500 m ajaga 28.08.0 ja edestas oma konkurentide ligi vile minutiga! Lapseõplves Väana- Jõesuul 25 km kaugusel Tallin- nast ta õppis lugu pidama vaik- sest ja varvrikast veealusest maailmast. Hiljem on võistlused viinud teda Musta mere juurde ja koguni Hluna-Mongoolia piirini Ust-Kamenogorski valksetesse järvedesse.

Ja nüüd, tuhandete järgijate maal leidub talle mürdjude treenimisvõimalusi külluses, aga tugevaid vastaseid on seda vä- hem, sest allesport on Soomes päris noor ehk oma 15 aastat, ja

muud tippujad pole seda ala veel avastanud. Erandiks (peaegu ainsaks) on Ulvi Voog- Indrikson, kes pärast "tavallise ujumisspordi" karjääri lõpetam- isel N. Lõdu rekorditega kolis üle lestadege ujumisele - jätk- kupa eduga.

Ando Ahvena saavutuste di- mensioonist räägib asjaolu, et soome sporditsüklopeedia "Urheilumme Kasvot" on põr- dunud tema poole andmete saa- miseks.

MM-HÖBE

J. KULASALULE

Maailmameistrivõistlustel ujumises töid kõik rootsi pr- vintsiülehed ära finalistide tue- mused. "Idrottsbladet" läks aga samm kaugemale, andes täie- likku informatsiooni 12 kiireima ujuga aegade poolfinaalis, ja nii me teame, et 17-aastane Aust- raalia eestlane John Kulasalu, kes tuli kaheksandaks 400 m va- baujumises finaalis ajaga 4.14,62, ujus poolfinaalis palju kiiremini ehk 4.08.32. Nüüd teame ka, et Austraalia 4 x 200 m teateujumise meeskonda kuulus stardimehena J. Kulasalu, kelle saagiks langes hõbemedal! Aga jällegi huvitat statistikut, et mis aja ta ujus stardimehena.

Veelgi rohkem andmeid saime J. Kulasalu kohta Tallinnas ilmu- vast "Spordileht", kes enne MM-võistlusi avaldas tänavuse ettebaki. Sellest selgub, et Kū- lasalu on saavutanud suurepära- se aja 4.02.07, mis oli tollal vaid 2,5 sekundit üle kehtiva maail- marekordi! Finaali refereerib "Spordileht" järgmiselt: "Hiljuti 4.02.7 saavutanud austraallane Kulasalu alustas meeleuts tem- pos (100 m 58.30). Poolel võit- lusmaal oli ta ettevaatlikult uju-

Kohalik elu

STOCKHOLM

Koosviibimine pensionäridele

Koosviibimine tolmub laupäeval, 13. okt. Eesti Neliühü Kiriku ruu- mes, Brävallagatan 11 (T-bana St. Erikspan). Alguis kl. 14. Kavals lauutekkandei, värvustfilm ja kohvilaud. Kõik pensionärid koos perekonnaliikmetega on teretu- nud.

STOCKHOLM

Ohvitseride koosviibimine

Eesti Ohvitseride Kogu Rootsis korraldab laupäeval, 13. okt. kell 18 Eesti Majas oma liikmetele ja nende külastele koosviibimise kohvilauas.

Kavas Alex Militsa ettekanne teemal "Usk ja võim N. Lõdus". Osavõtumaks 13.-, mille eest paku- tuse võlleib ja kovhi. Osavõtjaid palutakse endid registreerida hil- jemalt 11. okt. tel. 51 55 35, 93 42 83, 13 32 56 või 315 74 06.

nud Cooperist ja Demontist juba kaugele taga".

Pahameilt tekitab siinjuures asjaolu, et "Spordileht" ei vta vaevaks kahtlustadagi, et Kū- lasalu-nimelises austraallases akki ei ole tegomist eestlasega. Üldesitlusest selgub, et "Spordilehe" ignorants lausa piinlik ja selle toimetust vajaks noomimist! (EPL/AR)

Uudiskirjandus

HUGO RAUDSEPA KANNA- TUSTEE

Seda pealkirja kannab lähemal ajal EMP kirjastusel Stockholmis ilmuv raamat. Teatavasti moodus 10. juulil 90 aastat eesti näitekir- janduse klassiku Hugo Raudsepa sünnist ja alles möödunud aastal nungiti Eesti Pilevade raames Kanadas suure vabaõhulavastuse- na tema komöödiat "Mikumärdi" mitmetuhandelisele publikule.

Komöödia ilmus esmakordselt Noor-Eesti kirjastusel 1929 ja müüdi nii kiiresti läbi, et juba järgmisel aastal avaldati uustrükk. Mis teose "Hugo Raudsepa kan- natustee" muudab eriti tähelepa- raväärseks, on asjaolu, et selle peaosas noodustab salajaselt teid mööda kodumaa välja toimetatud käsikiri "Hugo Raudsepa tütar süüdistab". See on esmakordselt okupeeritud Eestist väljajõeteta- tud kirjanduslik käsikiri, mille au- tor on suure näitekirjaniku tütar Viilu Raudsepp-Tulk, kes pärast käsikirja lõpuleviimist kaheksa aastat tagasi teostas endamõrva.

Hugo Raudsepp suri vägivaldselt surma nõukogude orjalagris Ir- kutski oblastis 18. septembri 1962. Tema tütre käsikiri ilmub faksimil-

lina koos kommentaaridega täpselt samal kujul nagu see kodumaa- põrandaluse ahekirjana on tundmatute käte poolt ümber kir- jutatud.

Kirjaniku mälestusteosele on li- satud pildimaterjali tema teoste lavastustest kodumaa ja võõrsil, samuti kahe poluaarseima komöö- dia tekst: "Mikumärdi" ja "Roo- sad prilliid", millelised ka tänapäeval on sama nauditavad lugemisma- terjaline kui nad on mägitavad.

Raamatu maht on üle 200 lehe- külje ja selle hind Rkr. 38.-.

Merike Tumma laulutati Chi- cagos abielu Frank Quiniga. Mõlemad on lõpetanud Mennes- ta ülikooli rakenduskunstnikena kommersiaalreklaami alal.

Markus Teras, -elektriinsener Chicagos, abielus Jerrie Ellen Aueriga, laulatas peigmehe isa õp. Jo. Teras.

Juhan Jaagus, insener Phila- delphiast USA-st, viibib koos abikaasaga reisi Eruoopas.

Armast

Anton Metsalo't

mälestavad leinas

OSKAR HANNUS

LEONTINE KARM

PAULINE LIGGI

KARL LIGGI

ADELE TEÄR

EMILE TEÄR

AINO ja KARL VILVAL

Armast kasupoega

Juhan Tuks'i

Sünd. 20. 7. 1920 Tambovis,
Venemaal
Surn. 1.10. 1973 Lidingöl

mälestavad valusas leinas

TÄDI MARIE Lidingöl
ÖDE JEANETTE
ja sugulased Eestis

Puhka rahus!

Armast

Osvold Hein'a

mälestavad kurbuses tema I
surma-aastapäeval 10. ok-
toobril

ABIKAASA
LAPSED PEREKONDADE-
GA

Kõll mitmed armsad tunnid
meil,
Slin olud üheskoos,
Mis kinnitand on eluteed,
Meid päästa armu väes.

Kui esineb
surmajuhutum

Konsulteerige suurima usaldusega
matusebürood

Thure Söderquist

Begravnings & Eldbegängelsebyrå

Mariaterget 1
116 48 STOCKHOLM
Tel. 44 80 07, 44 80 98

Eriala:

Eestikombelised

matusetalitused

Ööpäevane valvekord

Eestlaste sõbra skulptuurinäitus Stockholmi E. Majas

Kultuuri Koondise järgnevakas kunstinäitus eeloleval sügisel on Sirkku Koivu väike-skulptuuri ja joonistuste näitus Eesti Majas Wallingat. 34-l. Näituse avamine toimub laupäeval 20 okt. kell 13.30. Kunstnik on Vabariigi ajal viibinud paljusid kordi Eestis ning omab eestlaste hulgas palju sõpru.

Kunstnik Sirkku Koivu on sündinud 1913 Viiburis. Pärast gümnaasiumi ja Viiburi kunstikooli lõpetamist, alustas õppimist õpetajate seminaris õpetaja kutse saamiseks. Viiburi lüümisel Nõukogude Venemaaga asus ta Helsingi, kus algas õppimist kunstiakadeemias.

Selle lõpetades töötas ta õpetajana koolides kunsti erialal. Vabal ajal on tal valminud puulõikeid, õlimale ja graafikat. Viimasel ajal on ta huvi kadunud skulptuuri alale ja nii on valminud hulk kunstidõide väike-skulptuuri näol, milliseid kajastavad kunstniku siseelamusi ja tunnetusi.

Näitusel esitatavad tööd on peamiselt pronksist. Peale selle esitab kunstnik kummekond tushiojoniist.

Sirkku Koivu on osa võtnud ülesõnneltest ja kohalikest kunstinäitustest alates 1963. Esinenud soome grupis ravusvahelisel naiskunstnikkude näitusel Budapestis 1960. Kunstnik valdab eesti keelt ja on viibinud eestis puhkuseaegadeks küll 1938-nda aastani.

Ta mainib: "Minule kui karjala-sele oli kerge eestlastega kontakti

Sirkku Koivu

saada. Tarvitses ainult hüüda oma läheduses töötavale minule nii meeldivat tervitust "Jõudu tööle!" ja saada vastuseks "Jõudu tarvis!" ja nii oligi kontakt saavutatud."

Tehes ringsõite, õppis ta eesti keelt, tutvus eesti kunsti ja kirjandusega. "Olin leidnud Eestis sõpru, kes on ustavaks jäänud tänaseni, kelle sõprus jäi kestma läbi sõdade, raskete kriiside ja kestab ka veel üle kaugusta - üle ookeani. Sellele mõeldes näen jälle Lõuna-Eesti maastikke, Rõuget, Kasarit-sat, Pühajärve ja Jaani koolima-ja," lõpetab eestis õbralik soome kunstnik (EP).

Sõda Lähis-Idas

Algus lk. 1

lises osas on praeguse konflikti kohta arvamusel erinevad. Peetakse kummaliseks asjaolu, et Egiptus-Süüria just nüüd teostasid kallaletungid. Keegi nimelt ei pea võimalikuks, et see pikemas perspektiivis õnnestub.

See tõttu kalduvad mitmed välispoliitilised ekspandid teo-riale, et kõige taga siiski on araablaste käes olev õli, mida viimasel ajal pidevalt on tahe-tud lääne ja USA suunas kinni panna. Vaeutegevus suuremas skaalas annaks ameerikalastele ettekindla vahele astuda, kas otseselt või kaudset.

Viidatakse seejuures Iraanile, kes on traditsiooniliselt lääne-sõbralik ja kes on end viimasel ajal palavikuliselt reilvastanud. Ja Iraani vahekorrad paljude araabia õilrikidega pole kõige paremad. Antakse mõista, et äärmiselt juhuil võiks "vabalea-stumine" toimuda sääst, sõna tõsisel mõttes araablaste selja tagant.

Leinateated

Nürnbergis suri 31. augustil Ju-lius Artis, sünd. 27. jaan. 1920 Kaar-peres.

Bartenbachis Saksamaal suri 22. juulil Irma Adele Bohl, sünd. 23. detsembril 1896 Varssavis.

Münchenis suri 11. septembril Minna Krüntal, sünd. 4. juulil 1900 Kirepis.

Hamburgis suri 22. juulil Eugenia Kivi, sünd. 17. okt. 1889 Tartus.

Lübeckis, Saksamaal, suri 19. juulil Amata Stockmar, n-na Kull, sünd. 6. veebruaril 1891 Eestis.

Bemerodes, Saksamaal, suri 5. juulil Meeli Nõivak, sünd. 2. aprillil 1895 Sinds.

Springe vanadokudus Saksamaal suri 25. juunil Otto Pikk, sünd. 27. aprillil 1896 Ostrovos.

Port-Westhovens, Saksamaal tähtistas 70-aastast sünnipäeva ko-haliku eesti rahvuskondise esi-mees Evald Fuks (Rebane).

Torontos suri 21. septembril Anette Kalus.

Teisalt jälle arvatakse, et kallaletung rahustab osavõtjate araabia maade kodust opiniooni ja juhib maailma tähelepanu taas keerukale Lähis-Ida probleemistikule. Sest araabia riikidel on moraalne õigus aladele, mis kaotati 6-päeva sõjas.

Seniiani aga araabia riigid konsekventselt keeldunud istumast konverentsilaua taha koos israellastega. Ja nii pole saanud ka mingit rahulikku lahendust. (JA).

Rattur auto all

MÜNCHEN (ER) - Lühikeses aja jooksul oli Münchenis eestlastega laus rasket liiklusõnnetust, mille-des üks lõppes surmaga ja teine raske vigastusega. Nii oli 11. septembri hommikul jalgrattaga hambaarsti juurde sõitmas Miina Krüntal, 73 aastat vana, kui tänaval kihutas tema peale üks sõjaväe masin ja paiskas rattasõitja täna-vale ja nii õnnetult, et see jäi ma-sina alla.

Minna Krüntal suri koheapeal enne kui teda suudeti haiglasse toimetada. Kadunu oli lesk ja temal sin sugulasi ei ole. Kodumaaal jäi teda leinama vend.

22. augustil jäi Münchenis samuti auto alla Linda Meier, kes sai raske-ti vigastada. Temal purunes mitmest kohast jalaluu ja sai si-msimisi vigastusi ja raskesti põrut-da. Ta peab jääma haiglasse vä-hemalt kuueks nädalaks.

Mall Jürma, kirjanusteaduse magister ja end. radioreporter Ameerika Hääle juures, valmistab praegu New Yorgis käsikirja USA vanima eesti koguduse ajaloo-st. Nimelt sai New Yorgi Eesti ev. lu-teri kogudus, millise vaimulikuks on Rudolf Kiviranna, 75-aastaseks. Esimeseks õpetajaks 1898-1911 oli Hans Rebane, kellele järgnes Conrad Klemmer.

Muljeid Eestist

Algus lk. 1

statistiks ja selle tõttu omistatud õigus elamispiinnale eesõigus-tatud korras. Ja enne eestlasi.

Korteripüüds Tallinnas on katastroofaalne: elatakse sageli näiteks täiesti kõlbmatutes keldrikorterites ja väga tavali-seks nähtuseks on "kodanliku diktatuuri aegse" korteri kolme toa jagamine neljale perekon-nale: endises magamistoas elab kolmelikmeline perekond, tei-ses magamistoas neljalikme-line perekond ja endine elutuba on vineervaheseinaga jaotatud kaheks - mõlemasse poolele mahub elama abielupaar.

Tervel sellisel kollektiivil on ühine köök, esik, WC ja väli-suks, millel on sildid signaalide arvu kohta, mida üheksella ka-sutades tuleb anda ühe või teise perekonna külastamisel. Tavaliselt ei ole välisüksel mingit nimesilti, mispärast on korteri teada täpselt aadressi, ka korteri numbrit, kui lähed kellegi juurde külla.

Kui ma kaheksa aastat tagasi esmakordselt Tallinnas käisin, siis jäi mulje, et paljud mõtteis unistasid läände pääsemisest, kuigi selleks võimalused on minimaalsed. Tol korral oli Tallinnast lahku mine otse ma-sendav: jämeda raudvõre taha jäänud saatjad nutsid valju häälega vaadates oma unistuse valget laeva ja sellega lahku-vaid tuttavaid-sugulasi.

Sellist masendavat muljet praegu enam ei märka - nüüd on nuttu vähem ja harmem. Võibolla olen ka ise päänud ja "karastunud" ja näib, et tuta-vad eestlased on olukorras enam ei unista otse põgenemi-sest, küll aga võimalusest kas voi mõneks päevakski välis-maale pääseda, et näha, mis on väljaspool.

Näiteks Soome, mis on kuju-nenud mingiks muinasmaaks, kuigi ta on ainult 60 km kaugu-sel, seda peamiselt võimaluse tõttu näha soome televisiooni. Paistab, et kujutlemad on lii-gagi roosilised.

Eestis tuntakse elavat huvi igasuguste põgenemise vastu. Vähemalt kümnekond inimest küsisid minult nelja silma all, kas on tõsi, et Soome ei anna N. Liidust põgenenule asüüli ja saadab nad tagasi. Ka igasu-gused legendaarsed kuulujutud on populaarses. Näiteks sellest, kuidas üks Saaremaa kalur heina niites hakkas luisuga vi-katit teritama.

Naaber, nähes N. Liidust nii haruldast ehtsat luisu, päri-nud, kust ta sellise on saanud. Mees vastanud: "Eks ma olen neid igal aastal käinud paadiag Gotlandist toomas" ...

Pärnus kuulsin ebamääras-t lugu mehest, kes töötades ühel Pärnus kodusadamat omaval kalatraaleril, hüppas kusagil Rootsi ranniku lähedal merre ja ujus nii kaua kuni jõudis rootsi mootorpaat ta päästis ja Rootsi viis. Tavatse isegi kõnelda, et pärast on olnud Pärnus tugev KGB-juurdus, kus selgitatud, kuidas põgenenu üldse laeva meeskonda pääses, kuna mehe endine hea teenistuskohast siema-maal oleks pidanud kahtlusi äratama tema mereleppäsemi-sepüüete suhtes.

Igal juhul tugevdatud ka piir-ivalvet ja suurendatud vetel-päästejaama valvsust. Nimelt tuleb merele sõitval paadil just vetelpääste jaamas registreer-ida oma marsruuti ja mee-skonnaliikmed ning sõidu aja-line plaan.

Et piirivalve saaks ka väikesi paate kontrollida, on need va-rustatud kaugele nähtavate suurte numbritega. Kalasada-

mas peavad paadid elama ke-tiga kai külge lukustatud.

Kummipaadiga Helsingisse põgenenud Schneiderist (kes sakslaste ja ameeriklaste vahe-leastumisel Soomest lasti edasi minna Inglismaale), ei olnud küsitlavad kuulnud. Küll aga teadis üks allikas kõnelda, et juhtum toonud kogu piirivalvele rohkelt pahandust.

Selgitamisel, kust mees kummipaadiga sai väljuda, üt-lesid kõik piirivalvekordonid, et see on võimatu nende piirkon-nast ... Tõenäoliselt sõitis Schneider välja kusagilt ida-pool Tallinna asuvast rannast - kuulsin kohanimet, aga see pole mees.

Kohalik elu

STOCKHOLM

Käsitöökursus

Piltkude kursus algab Eesti Ma-jas 10. oktoobril algusega kell 19.00 Miljande Pärma juhtimisel. Kur-suse juhataja palub huvitatuid ette registreerida telefonil 21 81 34 (Eesti Maja köök). Samas saab ka lähemat informatsiooni.

ERI juubel

Eesti Rahvusliku Liidu 25. a. juubelikoosviibimine on reedel, 19. okt. kl. 19 Eesti Majas, Wallingat, 34, saal A. Ette on nähtud õhtusöök (teeltoit, praad, valge ja punane vein, kohv küpsistega) koos rikka-liku kunstilise programmiga.

Ohtu kaunistavad esinemistega Mari Kamp-Boreus, Raimund Raidve, Julius Jacobsen ja mees-kvartett koosseisus Loor, Kroll, Ojala ja Ustav. Teadustaja on Roman Välli.

Osavõtu tasu 40:- (Eesti Maja poolt määratud õhtusöögi hind is-i-kult), kusjuures ruumide üüri, esi-nejate tasud jne. tasub ERI juubelil puhul oma kassast. Kõik kaasmaa-lased teratunud. Registreerimine valjalk. Palutakse seda teha peat-selt kuid hilj. 14. okt. tel. 62 46 22, 60 00 74 pr. E. Metslov või 10 31 21 hr. K. Männi.

Jänes fondist

Sooviavaldused toetuse saami-seks "Rektor Hennio Harald Jänes nimelisel Mälestusfondist" paku-takse sisse and hiljemalt 20. nov. fondi nimel aadressil: Eesti Keele ja Kirjanduse Instituut, Tulegat, 20, 113 63 Stockholm. Avaldus tuleb esitada vastavalt blanketi, mida on võimalik tellida samal aadressil või tel. 15 01 60/1328.

Eesti keele õppering

Eesti keele õppering edasijõud-nutele (ev. algajale) jätkab tegev-ust fil. mag. Kristjan Meikopi juhtimisel. On veel vabu kohti. Eesti keelt käsitatakse võrrekelena, kuid küllaladase soovijate arvul pu-hul on võimalik ka puht-eestikeelse õppering.

Kursus stardib peatselt Esinduse ruumides Sandhamng. 1. Registr. tel. 67 53, 67 70 32 või 83 71 17.

Ohvitseride koosviibimine

Eesti Ohvitseride Kogu Rootsis korraldab laupäeval, 13. okt. kell 18 Eesti Majas oma liikmetele ja nende külastajatele koosviibimise kohvileuas.

Kavas Alex Millitsa ettekanne teemal "Usk ja võim N. Liidus". Osavõtumaks 13:-, mille eest pakutakse võielelbu ja kohvi. Osavõt-jaid palutakse endid registreerida hiljemalt 11. okt. tel. 51 55 35, 83 42 83, 18 32 56 või 33 74 06.

ÖREBRO

Mardiõhtu

Laupäeval, 10. nov. korraldab Örebro Eesti Selts mardiõhtu koosviibimise Örebro malekübi ruumides, Storgatan 55. Algus kell 6 õhtul. Koosviibimisele osavõta-voosviiljal palutakse ette teatada seltsi juhataise liikmelle hiljemalt 6. nov. kas otseselt või telefonidel 18 69 68, 18 78 25 või 13 13 58.

NORRÖPING

Meeskoori kontsert

Stockholmi Eesti Meeskoor an-nab laupäeval, 20. oktoobril kell 17 kontserdi Norrköpingi Folkets Husi kontsertsaalis.

Göteborgi PK juubeliaasta loikuspeolt. Istuvad vasakult: EPK Keskjuhutuse sekretär ja Alingsäsi PK esimees Ruut Pagland, pidukõneleja jur. kand. jüri Poska, õpetaja Karl Kool ja Göteborgi PK esimees Elmar Aibast. Seisavad vasakult Göteborgi PK juhatusliikmed: Albert Uukareda (ametilt), sekretär Elmar Martin, laekur Edgar Söster ja abiesimees Gunnar Hein. (EPL-foto Ok. Kopler)

Kreml poliitika eesmärk vallutuste absorbeerimine Göteborgi PK loikuspeolt

GÖTEBORG (EPL) – Göteborgi Põllumeeste Kogu tähistas septembrikuu viimisel laupäeval oma 20-ndat aastapäeva. Seda pühitseti traditsiooniliselt, järjekorras 18-nda loikuspeoga Munkebäcksi Biblioteegi seltskondlikes ruumides, kus leidis aset aktus ja sellele järgnev koosviibimine ühtsöögi ja kohviga. Juubelpööst osavõtt oli rohkearvuline. Külalisi oli saabunud Alingsäsi, Boråsist ja mujalt.

Õpetaja Karl Kool pidas palvuse, mis algus lauluga "Kiida nüüd Isandad". Lisaks jumalaskonale tähtsustas õpetaja m.h., et 50 aastat tagasi purustas eesti rahvas võõrad ahelad. Saabus rõõmus ülesheit-mine aeg, mis on võrreldav kevad-tormi kohinaga. Tekkis ühinguid, seltsid, poliitilised organisatsioonid j.m. Tugevnes rahva enesetead-likkus ja iseteadvus. Selle jõudu tunneme ka paguluses.

– Olime põllumajandusrahvas ja meie põllumehed on olnud kõr-gees taateenistuses. Meie ülesan-deks on jätkata ka edaspidi seda tegevust. Kinkigu Looja selleks rohket õnnistust!

Aktuse avasõnas ütles Göteborgi Põllumeeste Kogu esimees Elmar Aibast küllalistele teretulemast ja täheksid, et oma organisat-sioonide kaudu elame paguluses samasuguses normaalses ühis-konnas, nagu elasime kodumaal.

DEMOKRAATLIKUD VORMID ELAVAD

– Kui me ei taha kaotada seda oma ühiskonna tunnetust, siis püüame säilitada neid endisi de-mokraatlikke vorme, mis kehtivad ka tänapäeva demokraatlikus ühiskonnas. Põllumeeste kogud restaureeriti maapaas a. 1961 just eelmärtsitud põhimõtete pärast.

Esimees märkis veel, et viimase vile aasta tegevus on olnud jatku-valt stabiilne. Ei ole olnud ka liik-meskonnast väljalangemisi muul viisil kui surma läbi. Lahkumust – esimeest esimeest praost Jaan Gnadensteini ja liikmed Aleksan-der Vungit ja Arnold Kermi – mä-lestati leinapäevaks.

E. Aibast kents ka Göteborgi PK sõbraliku koostööd teiste koha-pealsete eesti organisatsioonidega ja kaasaaitamist rahvuslikes ja kultuurilistes üritustes, seda eriti Rootsi Eestlaste ESinduse töös Rahvusliku Parempoolse Rühma kaudu.

– Põllumeeste Kogude Keskjuhutuse kaudu oleme ülemailmselt koondunud ühiseks pereks, ütles E. Aibast ja märkis ses seoses Põllu-meeste Kogude kongressi tuleval

aastal, mis korraldatakse toena-liselt Göteborgi piirkonnas.

Esimees tänas lõpuks kõiki, kes on organisatsiooni tegevusele kaasa aidanud, ja neid, kes käesoleva loikuspeo heaks kordaminekuks oma kaasabi lubanud, ning soovis head piduõhtu.

Loikuspeo kõne pidas jur. kand. Jüri Poska, kes peatus Põllumeeste Kogude kui varasema poliitilise liikumise eesmärgide ja ülesannete juures ja nende tingimuste juures, milles neid eesmärgi ja ülesandeid saab teostada käesoleval ajal.

Kõneleja täheksid esmalt, et Vabariigi loomisest alates, mil liit hiljem kasvas välja Põllu-meeste Kogud, suhteliselt väike erakond teistsed demokraatlike parteide hulgas, kes kõik teostasid oma kutse- ja muude huvide kaits-mist vabadale valimistele rajatud parlamentaarses süsteemis. Põllu-meeste poliitiline liikumine ei taotlenud üksnes põllumeeste pro-duktilde õiglasi hindu, vaid seda iselomustas samaaegselt alahoi-dlik, konservatiivne maailma-vaade, mis tugevalt mõjutas Eesti ühiskondliku ja riigiolusliku struktuuri kujunemist 20 aasta väl-tel.

VENEMAA POLIITIKA

Kõneleja andis järgnevalt tiheda kokkuvõtte Venemaalt eestmärg-kest Eesti suhtes, mis on olnud Oktoobri-revolutsioonist saadik järjekindlalt ja vankumatu: Eesti territoorium tuleb liita Venemaaga ja täielikult absorbeerida! Selleks on vaja rahva juhtkond likvideeri-da, iseseisev põllumeeste ühiskond hävitada ja ülejäänud rahvastik ära kaotada venelaste hulka. Selle poliitika teostamine algas juba Punaarmee kallaletungiga 23. nov. 1918. Vabadussõjas tõrjuti see agressioon ja N. Vene oli lõpuks sunnitud Eesti iseseisvust tunnus-tama.

– Eesti enamlaste väite koha-selt olevat Lenin sümpatiseerinud Eesti iseseisvuse püüetele, jatkas kõneleja. Enamlaste terminoloogia järgi on rahvas saavutanud "toeli-

se" vabaduse alles siis, kui tema vabalt valitud juhtkond on likvi-deeritud, sisse seatud KGB kontroll ja nukuvalitsus, et täita Kreml di-rektiive poliitiliseks tasaliitami-seks ja majanduslikuks väljakur-namiseks.

Edasi tõi adv. Poska esile N. Vene ettepanekuid piirimaadele desarmeerimiseks ja demilitari-seeritud piirivööndi loomiseks. Eestilt nõudis ta seda juba Tartu rahulaibirakimistele ja a. 1933 üri-tas ta kokkulepete sõlmimist Balti riikide, Soome ja Poolaga nende juoleole ja "Toelise iseseisvuse" garanteerimiseks.

AGRESSIOONI EELKAH

Kui N. Liit nõuab mittekal-laletungi lepingu sõlmimist, siis tä-hendab see seda, et leping on ga-rantiks ette, et kallaletung saaks toimuks. Nagu see toimus rünna-kus Soomele a. 1939, kallaletung-iga Poolale seljatagant, kui Hitler oli läänese Poola vastupanu juba mürdnud, Eesti, Läti ja Leedu in-vaadeerimisega suvel 1940 ja Ru-meenia väljaka provintsi Bessa-raabia annekteerimisega.

Nii oli ka baaside-leping sügisel 1939 ainult üks etapp N. Liidu poliitika teostamisel: hävitada vaba Eesti riik. Kui lõpuks baaside-le-pinguga nõustuti, siis tehti seda rahva edasipüsimise huvides. Täielik okupatsioon lõukas nii edasi üle 8 kuu ja sõjaline vastupanu, eriti Molotov-Ribbentropi kokku-leppe tõttu, oli täiesti väljajaatu.

Kõneleja osutas ka (Leonhard Vahteri artikli põhjal, mis ilmus ka E. Päevalehes) ühe Amerikas eluneva eesti sotsioloogilise väidetele, et Päts, Laidoner ja eesti poliitiline eliit üldse olevat olnud võhikud, koguni saksameelsed ja asjatult liiga umbuslikud Vene kavatstuse suhtes. Eesti Vabariik polevat ol-nud ka neutraalne Rahvasteliidu põhikirja § 16 mõttes. "Rahvaste-liidu põhikirja § 16 ei käsitse üldsegi neutraaliteeti, vaid hoopis kohustusi agressori vastu, sunnimeks teda agressiooni lõpetama," ütles kõne-leja.

Uudiskirjandus

Pildiraamat

Ülemaailmsed Eesti Päevad 1972 Peakomitee väljaandena on ilmu-nud suurekauline pildiraamat, mis sisaldab nii must-valgeid kui ka värviliste. Piltide autoreid on olnud 23, piltide kogummas 191, nendest 50 värvitruks. Leheküljed pole nummerdatud, kuid neid on 158. Albumi kujundajaks on Mar-gus Lee, Trükikoda pole nimetatud, vaid ainult "Printed in Canada 1973" Hind ettevalmistamiselt oli 5 dol-larit, nüüd Rootsis 50,- krooni.

Albumi ilmumine kuulutati välja juba Eesti Päevade ajal Torontos. Olin üks ettevalmistajatest. Lootuseks oli, et see ilmub nii teksti kui ka piltide sisaldavalt. Hiljem kuulsid ajakirjanduse kaudu, et E P Pea-komitee on otsustanud välja anda ainult pildialbumi. See kurvastas eriti sügavalt kui album kätte saa-bus ja üldisõnalist teksti ainult um-bes 300 veergilist sisaldas. Peale selle ülemaailmsete Eesti Päevade manifesti ja petit-kirjas piltide numbrid ja nimed ning lõpposas igasuguste toimekondade koosel-sud ja nimed.

Täielikult puuduvad eesti rahvu-skongressi konverentside ja nõu-pidamiste referentide nimed. See-ga need, kes andsid nendele päe-vaade sisulise ja vaimse tuuma. Rahvuskongress võttis vastu hulga tähtsaid resolutsioone. Nendest poole jälgigi. Milles oli vaja seda tööd ja milles oli vajalik paljude referentide seganõudev etteval-mistamine! Kuuldu kaob, kuid trükisõna ei hävine. See jääb tule-vaatele päevadele.

Isiklikult võtsin osa kultuurilist-est üritustest, Rahvuskongressist ja Naiste Nõupäevast. Päevad olid täidetud hommikust kuni hilisõh-kuani ainsamagi peetumusega. See-praast on äärmiselt kahju ja kurb lehitada selle suurürituse kerge-käelselt koostatud väljaannet.

Trükitehniliselt ei vasta album ajanõuetele. Esimene peatumus on Toronto linna tuhm ja udune üle-vaade. Suur osa värvipiltide juures on kas kollasega liialdatud või siis puudub punane värv. Piltide sle-tuste paigutus on "otsi nagu tiku tulega" Osa pilti, vägagi suur osa, on üldse seletusteta. Mainin siin ainult üksikud numbrid: 7–10, 17, 18, 20, 23–25, 142–158, 175–190 jne.

Näib ka, et mitmed pildid ei kuu-lu Eesti Päevade raamidesse: need on, ma loodan, eksikombel sattu-

MARKSISTLIK AJALOOKASITLUS

– Need süüdistused meie poliiti-lise juhtkonna vastu tuginevad marksistlikule ajalookäsitlusele, nagu see näiteks on leidnud väl-jendust okup. Eestis väljaantud raamat "Estonia between the two World Wars", mille järgi eesti õiged patrioodid olevat enamased, Konstantin Päts, kes müüdnud Eesti maha harastaja teesid identsed väidetega marksistlikus ajalookä-sitluses. Marksistlik üldloogia rakendamine tegelekuses on loo-nud igapooli massiivset poliitilist rõhumist ja üldist vaesustumist, eriti just töölislikuna huigas.

Kõneleja lõpetas oma ettekande kokkuvõttes järgmiselt:

– Põllumeeste Kogude praegu-ses organisatsioonis on tegelike põllumeeste arv väike. PK liikme-skond on aga säilitanud oma poliitilise missiooni Vabariigi ajast kui alahoidliku ideoloogia kandja, kes kaitses isiku vabadusi. ... Rahval puudub ilma minevikuta tulevik. Seepärast ei või me unustada oma ajalugu, nagu see tegelikult oli. Üks suuremaid juhte meie iseseis-vuse võitluses ja hiljem oli Kon-stantin Päts, kelle sajaastast sünnipäeva mõne kuu pärast pühitseme. Ta polnud ükski Põllu-meeste erakonna vaid kogu rahva juht. Tema eeskujul tiivastagu meid ikka ja jälle hoidma kokku ja kasvatama võitlusjulgust nende vastu, kes on tallanud jalge alla kõik

nud teiste hulka (103, 119)? See tõi-tab paraku ometi küsimuse, mis põhjusel on piltide jäetud ilma se-letusest? Seejuures on seletustel nii sügavalt äärmiselt kasinad, peamiselt ainult nimele mainime-se. Kaugemas perspektiivis ei ütle ainult nime enam midagi. Seegi-võrra võinuks sisulist osa täienda-da mõnesõnaliste selgitustega.

Kõige kurvema mulje jätabvad Raamatunäituse (49, 50, 51) ja Kunstinäituse (52, 53) pildid. Olin nende mõlemate näituste avamisel kus rahvast oli rohkkest, piltidel haigutavad tühjad lokaalid. Eriti on Kunstinäituse pildid tühjad ja hallid.

Raamatunäituse osas ei saa kui-dagi leppida Marie Underile kor-raldatud eri nurga mittepildista-misega. Pealegi oli Marie Under Raamatunäituse aupatroon, mida ei ole mainitud. Sellest võib järeld-ada kui vähetahtsaks peedamise mõtet Tünu Kaarel Eermele, oli see igati õnnestunud. Näituse avamisel seisis inimesed tihedalt üksteise kõrval. Peaagu iga päev käisin selat korraaks läbi ja kohtasin vaalelaid. Marie Underile korral-da-tud eri nurg, tema teosed ja portree leidis märgatavat tähele-panu.

Väljaandest ei ole näha, et ku-jundajal oleks olnud abiks toimet-ust või kolleegiumi. Nilsuguste tähtsate koguteoste puhul on tavaline, et mitmed isikud vastustut kannavad, kuigi ühe peal lasub te-kelek töö.

Kõike oleks võinud andestada kui Eesti Päevad Oleksid jätanud puu-düügi ja see oleks põhjatuks and äärmist kokkuhoiu nii trükitehni-liselt kui ka tööjõu osas. Antud ju-hul jääb ainult kahjatseda.

HELMI MÄELO

Inimlikud põhiõigused meie koda-maal ja nüüd ähvardavad kogu Euroopa heaolu ja julgeolekut!

TERVITUSED

Göteborgi PK-le õllesid tervitus-sõnu järgmistest organisatsioonide esindajad: E. Lilleste (Göteborgi Eesti Selts), A. Moor (Eesti Vaba-dussõja), A. Ojasoo (Kõljärve Sih-tasutus), V. Piirsalu (EELK Göte-borgi ja Väina-Rootsi kogudus), J. Poska (Eesti Ap. Oiguseu Göte-borgi kogudus), Gerh. Peet (Eesti Komitee Göteborgi osakond, ERF-i Komitee osakond ja Eesti De-mokraatlik Unioon), R. Paglant (Alingsäsi PK), F. Kello (EPK Keskjuhutuse ja Borås PK) ja R. Smuul (EP Kogud Rootsis esi-n-dus). Kirjalikult tervitasid O. Viir-soo Lundi PK nimel ja Göteborgi Eesti Kultuurikomitee.

Lõppsõna, mis seines tänuaval-damises kõigile esinejale ja pere-naistele, ütles Göteborgi PK juha-tusliige Gunnar Hein.

Lõbus-mõnust vaheldust muusikalist ja sõnaliste ettekannetega pakkusid Helju Broberg, Helmi Raik, Heino Pahtman ja Justin Sa-häär. Viimane, tuntud Pili-Jussi-na, hoolitses ka tantsumusika eest.

Sisukas ja hubane juubeli-ning loikuspidu kinnitas ilmselt seda eesti ühiskonna tunnetust, mida esimees oli oma avasõnas märki-nud. (EPL/Mr).